

VÕETAKSE VASTU ENERGIATOETUSE AVALDUSI!

Üüratuks tõusnud energiahinnad tekitasid olukorra, kus paljude jaoks nõudis arvete tasumine olulist osa igakuisest sissetulekust. Selle leevendamiseks on Vabariigi Valitsuse poolt loodud energiakulude katmise toetus, millele on õigus paljudel keskmise ja väiksema sissetulekuga inimestel.

Omavalitsuste kaudu hüvitatakse just neile peredele 2021. a septembrist 2022. a märtsini (kaasa arvatud) 80% energia tavapärasest hinnataset ületavast summast. Taotlusi saab esitada 2022. aasta 31. maini.

Koguge arved kokku

Energiakulude kallinemise mõjude leevendamiseks toetuse maksmist alustatati Tõrvas 12. jaanuarist 2022, kusjuures toetust on võimalik taotleda tagasiulatavalt neli kuud, st jaanuaris 2022 saab taotleda toetust 2021. a septembri, oktoobri, novembri ja/või detsembri tarbimise alusel koostatud arvete osas. Vallavalitsus soovib tingimustele vastavatel toetuse taotlejatel vaadata üle ja koguda kokku oma nelja kuu energiaarved.

Kes on õigustatud energiakulude suurenemise katteks toetust saama?

Toetust on õigus saada üksi elaval isikul või perekonnal, kelle kuu keskmine netosissetulek on alla meetme määratud arvestusliku piiri.

Toetust saab küsida, kui netosissetulek on:

- 1 inimese kohta – 1126 eurot
- 1 täiskasvanu ja 1 lapsega pere (alla 14-aastane) – 1464 eurot
- 2 täiskasvanuga pere (sh üle 14-aastased lapsed) – 1689 eurot
- 2 täiskasvanu ja 1 lapsega pere (alla 14-aastane) – 2027 eurot
- 3 täiskasvanuga pere kohta (sh üle 14-aastased lapsed) – 2252 eurot
- 2 täiskasvanu ja 2 lapsega pere (alla 14-aastased) – 2365 eurot
- 2 täiskasvanu ja 2 lapsega pere (1 alla 14-aastane ja 1 üle 14-aastane) – 2590 eurot
- 2 täiskasvanu ja 2 lapsega pere (üle 14-aastased) – 2815 eurot

Mis kuuluvad sissetulekute hulka?

- palgatulu, sh välismaalt saadud palgatulu
- ettevõtlustulu
- kasu vara võõrandamisest
- renditulu ja litsentsitasud
- intressid ja dividendid
- pensionid, stipendiumid, toetused (näiteks töövõimetoetus, lapsetoetus, peretoetus jt), preemiad ja hasartmänguvõidud
- kindlustushüvitised ja väljamaksetud pensionifondist
- madala maksumääraga territooriumil asuva juriidilise isiku tulu
- saadud elatisraha (makstud elatisraha arvatakse sissetulekust maha)

Toetust saab taotleda üksnes oma rahvastikuregistrirajast valla- või linnavalitsusest. Vastavale omavalitsusele saab esitada taotlust oma tegeliku elukohaga seotud energiakulude toetuse saamiseks ka siis, kui see elukoht asub teises omavalitsuses.

Samas tuleb siis arvestada kohustusega tõendada, et tegemist on taotleja pere tegeliku peamise elukohaga ja kuludega, näiteks esitades üürilepingu.

Kui pereliikmed on sisse kirjutatud erinevatesse omavalitsustesse, tuleb taotlus esitada sellele kohaliku omavalitsuse üksusele, kuhu on taotluse esitaja sisse kirjutatud.

Soovitav on perekonna elukoha andmed rahvastikuregistris korrektseks muuta enne taotluse esitamist, see lihtsustab ka toetuse taotlemist.

Elektrienergia hüvitamiseks toetust ei maksta, kui taotlejal on fikseeritud leping, mida ei ole alates septembrist 2021 muudetud ja mille hind on alla 12s/kWh. Peredele hüvitatakse 80% arvetel toodud energia koguhinnast, mis ületab elektril 120 €/MWh (12 s/kWh), gaasil 49 €/MWh (4,9 s/kWh) ning kaugkütel alates 78 €/MWh (7,8 s/kWh).

Millised dokumendid tuleb esitada?

- andmed perekonnaliikmete sissetulekute kohta, sh tõendid makstud elatise ja täitemenetluses kinni peetud summade kohta ning vallavalitsuse nõudmisel ka asjakohased pangakontode väljavõtted perioodi kohta, mille kulude katmiseks toetust taotletakse. Toetuse

taotlemisel pärast 10. kuupäeva ei pea maksustatud tulude kohta tõendeid esitama, sest toetust menetleval spetsialistil on õigus ja võimalus teha päringuid vastavatesse registritesse, sh Maksu- ja Tolliametisse, Töötukassasse, Sotsiaalkindlustusametisse jmt;

- eluruumi energiatarbimist tõendavad dokumendid (arved)

energia liigi kohta, mille kulude katteks toetust taotletakse;

- tõendid, et tegemist on taotleja ja tema perekonna tegeliku elukohaga, kui nende alaline või peamine elukoht erineb rahvastikuregistrisse kantud elukohast (nt üürileping, omaniku kinnitus vmt);
- kui eluruumi kasutatakse osaliselt ettevõtluseks ja osa energiatarbimise kuludest on ettevõtlusega seotud, esitatakse koos arvega ettevõtlusega seotud kulude osakaal.

jät kub LK 6

KUIDAS TAOTLUST ESITADA?

Toetusavaldusi saab esitada alates 12.01.2022. Saada digitaalselt allkirjastatud dokumendid e-posti aadressil taimo.tugi@torva.ee Palume võimalusel eelistada dokumentide digitaalset esitamist. Elektrooniliselt täidetava ja printitava toetuse blanketi leiad Tõrva valla kodulehelt.

Taotluste esitamine kohapeal:

Tõrva valla sotsiaalosakond (Tartu 20, Tõrva)
E-N 8.00-17.00, R 8.00-15.00
Tõrva Vallavalitsus (Kevade 1, Tõrva)
E 13.00-17.00, K 8.00-12.00
Riidaja (Põdrala endine vallamaja)
T 13.00-17.00, N 8.00-12.00
Kontakt: Kersti Köster
(767 9733, 526 7613, kersti.koster@torva.ee)

Hummuli (Hummuli endine vallamaja)
E 13.00-17.00, K 8.00-12.00
Kontakt: Eve Laar (767 9764, 521 4317, eve.laar@torva.ee)
Ritsu (Helme raamatukogu) K 11.00-15.00, N 11.00-15.00
Kontakt: Giia Timpson
(5698 1116, ritsukulakeskus@gmail.com)
Ala (Taagepera raamatukogu)
E,T,N,R 11.00-17.00, K 13.00-19.00
Kontakt: Erja Liivson (763 5516, 5384 0849, taageperark@torva.ee)

Küsimuste korral saab abi küsida:

Taimo Tugi - 766 5347, 5 301 4335, taimo.tugi@torva.ee
Kristi Kiusalaas - 766 8458, 5309 0211, kristi.kiusalaas@torva.ee
Eve Laar - 766 8457, 521 4317, eve.laar@torva.ee
Kersti Köster - 766 8457, 526 7613, kersti.koster@torva.ee
Detailsem info energiakulu hüvitamise kohta Rahandusministeeriumi kodulehelt.

Egon Ilisson

MIDA TOOB AASTA 2022?

Hetkel, kui igasugused astroloogid, kaardikeerajad, peopesade, munakollaste ja seapõrnade uurijad on oma ennustused juba teinud ning loevad siiani veel rahahunnikuid, mida uskujatelt sai kokku kühveldatud, pakun mina teile ennustust täiesti tasuta. Aga muidu olen ma täpselt sama hea nagu nemad - garantiisid ei anna ja midagi panen pihta niikuinii.

Pealkirja panin ka kindlas kõneviisis, sest niimoodi on ikka kombeks tulevikku vaadata. Isegi kui tegu on ennustamisega, siis pole kunagi pealkirjas "Proovin umbes pakkuda, mis võiks juhtuma hakata". Alati tuleb olla oma sõnades kindel, sest siis kõlavad need usutavamalt.

Ma usun, et käesolev aasta tuleb murranguline nii mõneski mõttes. Esiteks näitab ühiskond selget märki, et koroonat enam ei kardeta - vähemalt sellisel kujul mitte. Seega, kui taaskord kevad viiruse maha murrab, siis juhul, kui just ei tule mingit jubedat uut mutatsiooni, paneme me selle vaikselt traditsiooniliste nakkushaiguste riulisse. Kui see nii läheb, siis aplaus inimkonnale. Niivõrd otsustavat ühise eesmärgi ja oma rahvaste tervise nimel koos töötamist pole ajaloos olnud.

Kuna aga koroonat enam ei kardeta, avab see ilmselt meile taaskord kõik võimalused, mis varasemalt. Ja liikuma hakkavad ka need, kes hetkel pidasid reisimist ja muid puhkuse veetmise viise liialt tülikateks tänu testimistele, kontrollidele ja muudele raskendavatele protseduuridele erinevates riikides. Ja ka need, kellel see polnud mittevaksineerimise tõttu võimaldatud. See aga tähendab, et inimesed hakkavad jälle oma raha kulutama iseenda peale.

Mis omakorda viib selleni, et koroonaa ajal sukasäärde kogutud raha (mis jäi elektriarve tasumisest üle) hakatakse taaskord kergekäelisemalt kulutama. Neil, kes soetasid viimastel aastatel endale uusi elamisi või kõpitseid vanu korda, on kindlasti selles osas eelis seda rahuliku südamega teha.

Need, kes otsivad uut ja paremat elamispinda, maalappi või kasvõi ootavad ehitushindade kukkumist, siis tõenäoliselt on mul teile halb uudis. Isegi, kui mingil hetkel tormiline pakkumine lahti läheb, siis vaevalt, et hinnad liialt alla kolisevad. Ja kui isegi kukuvad, siis ilmselt on selle põhjuseks keskpankade laenuintresside tõstmine, mis tähendab, et see makstakse teisest otsast ikka kinni. Aga kindlasti vaatavad nüüd inimesed palju tõsisemalt üle selle, milline küte neil on ja kas sajavatiste pilmide asemel, millega võiks tibusid munadest välja haududa, oleks ehk paslik hoopis viiesed LEDid panna.

Hirmud sõjalise eskaleerumise ees Euroopas on õigustatud ja neid ei tohi kindlasti riigid võtta kergekäeliselt. Aga elementaarne loogika ütleb, et suurriikidel on üksteisega niivõrd läbikasvanud majandussuhted, et keegi endale suurt sõda lubada ei saa. Mängus on liiga palju materiaalseid ja lojaalseid väärtusi ning see ei tule kellelegi kasuks. Ja kaheldes, kas see USA ikka siia kedagi päästma tuleb, siis lohutuseks võib öelda, et Prantsusmaa, UK, Itaalia ja Türgi ei ole sugugi tinasõduritest armeedega. Pealegi on sõjatehnika areng nii hullumeelne, et ilmselt oleks tuuma- ja keemiarelvadega võimalik paari päevaga hävitada inimelu planeedilt sootuks. Loodame, et keegi seda ei soovi.

Ja muidugi olümpiamängud, mis kahe nädala pärast hakkavad. No medal tuleb ikka meile, sest Kelly Sildaru on selleks liiga heal tasemel, et täiesti ebaõnnestuda (mida medalita jäämine tähendaks). Vahva oleks, kui stabiilselt esikümnekohti napsav Kristjan Ilves ka üllatask poodiumikohaga - millal viimati üldse eestlane olümpial üllatusmedali võitis (Veerpalu ei lähe arvesse!)?

Aga eks see elu käib nii, nagu ta käib ja... armastage!

ALAR KARIS: ATRAKTIIVSED KOHAD AITAVAD KAASA INIMESTE PAIKSEKS JÄÄMISEL

Lugejate soovil avaldame Eesti Vabariigi president Alar Karise eelmisel aastal Tõrva Raadiole antud intervjuu, seda veidi lühendatud ja toimetatud kujul.

Usutluse viisid läbi Mirtel Niinemets ja Roosi Rahnu. Ajalehevormi pani Egon Ilisson.

Milline on teie seos Tõrva ja Valgamaaga?

Ma ise olen pärit Tartust. Varajases nooruses bussiga Pärnusse sõites oli üks tähtsam peatus Tõrvas. Ehk juba noorest peast olen ma Tõrvas käinud. Ega Valgamaaga väga palju rohkem ka seost pole, sest Valgast olen läbi sõitnud Riiga minnes. Eks ma ilmselt olen rohkem Tõrvas käinud kui Valgas, sellel lihtsal põhjusel, et Tõrva jäi lihtsalt ilusti tee peale ja oli ka tore koht, kus peatuda. Ka suvel käisin Tõrvas ja einestasin ühes väikses Läti nimega restoranis.

Kas kaalusite pärast riigikontrolöri ametit poliitikasse minemist?

Ega väga ei kaalunud, sest ma olen juba tükk aega mõista andnud, et ma hästi ei sobi poliitikasse. Ma tahan olla liiga sõltumatu ja autonoomne ning kaasajal peab olema rohkem koosmõttlemist ja ma eelistan seda, et mul on erinevates parteides mõttekaaslasi.

Kuidas oleks võimalik noori rohkem maapiirkondadesse tagasi tuua?

See on selline miljoni dollari küsimus. Ja eks see pole ainult noortes, vaid et inimesed elaksid nii suuremates linnades, väiksemates kui ka maal. Eks see on paljuski ka inimestes ja inimeste võimalustes kinni. Ega maal elamine pole odav, see on üsna

kallis, sest sa pead palju liikuma, lapsi kooli ja huviringidesse viima. Ja tihti need ei pruugi isegi olla samas alevis või linnas ehk sõitmist tuleb palju. Aga kui on atraktiivsed kohad, ilus loodus või nagu Tõrvas on näiteks Veemõnula, siis sellised asjad aitavad kaasa, et inimesed siia jääksid ja tuleks ka juurde. Ega võluvitsa polegi, vaid tuleb teha nii, et elamine oleks huvitav ja põnev ning mitte ainult lastele, vaid ka natukene vanematele inimestele.

Eesti keeles on tore ütlemine "talupojamõistus". Palju meil seda mõistust Eestis on?

Seda kasutati ka selle kriisi ajal. Kui valitsuse sõnumid muutusid natukene segaseks, siis öeldi, et kasutage talupojamõistust. Aga siingi näeme, et see talupojamõistus võib olla väga erinev. Võib olla see rõhuasetus pigem rohkem talupoja kui mõistuse peal. Aga tarkust, mõistust ja nutikust on vaja. Ma olen püüdnud ka presidendina seda välja öelda, et meie tulevik on selles, et me oleme tark rahvas. Ja selle nimel on vaja natukene ka pingutada. Ja mitte ainult koolis, vaid ka pärast kooli. Ja ka minuealised peavad ju kogu aeg midagi juurde õppima.

Aga mida teha, kui mõistust pole, aga talupoeg on?

Sellel inimesel, kel mõistust pole, on lihtne elada, aga teistel on raske. Eks siis nendel, kellel on teadmisi rohkem, tuleb pingutada, et selgitada neile, kellel teadmisi vähem, kuidas maailm pöörleb ning millised õiged valikud võiksid olla.

Kas teie hinnangul on noortel täna hariduses võrdsed võimalused?

Kui ma vastan lühidalt, siis ei ole. Järgmine küsimus on see, mis siis teha, et oleks. Valgas näeme, et on väga tore Valga gümnaasium, kus on väga palju pingutatud, et need võrdsed võimalused oleksid olemas. Nii vene keelt kui eesti keelt kõnelevatel lastel. Hea meel on, et seal eesotsas on õpetajad ja direktorid, kes on väga entusiastlikud. Eks lõpuks see taandubki selleks, millised on õpetajad, kui head nad on ning kas neil on motivatsiooni seda tööd teha. Siin jõuamegi selleni, kas Eesti riigis on õpetaja hinnatud või ei ole ja kas see hindamine seisneb ainult selles, et paneme kümme eurot palka juurde või on see laiem küsimus.

Kui kohtute teiste riigipeadega, siis milliseid Eesti tugevusi esimesena tutvustate?

Eks need tugevused me oleme isendale selgeks teinud. Kõik need digivõimalused, mida me oleme siin rakendanud ja mida paljud teised riigid ei ole teinud. Eks me oleme ka PISA testide järgi ju juba praegu üsna tark rahvas. Ma ei mõtle isegi rahvas, vaid need noored, kes on testi läbinud, näitavad, et me oleme maailma tipus. Aga alati tuleb silmas pidada, et ei jääks nautima oma edulugu, vaid vaadata korraks ka selja taha ehk on keegi juba meist mööda läinud ja siis tuleb nende edulugudega ettevaatlik olla.

Kuidas akusid laete ja millised on teie hobid?

Eks läbi selle, et mul on sõbrad olemas ja toredate inimestega kohtumine laeb akusid. Ja teinekord lihtsalt kaugustesse vaatamine tundide viisi. Ja kuulata muusikat, mis ongi üks minu hobisid, mille jaoks tuleb ka aega võtta.

KUUFOTO

Järgnevad 10 aastat kannab Tõrva Gümnaasiumi spordikompleksi nimetust „EOK poolt tunnustatud spordikeskus“.

Foto: Rain Aunapu

INFOTEHNOLOOGIA MINISTER KÜLASTAS TÕRVAT

Eelmise aasta lõpul, 17. detsembril külastas siseriikliku visiidi raames Tõrva valda ettevõtlus- ja infotehnoloogia minister Andres Sutt ning osales ühtlasi ka valla ettevõtjate ümarlaul.

Sutt alustas visiiti Hummulist, kus väisas kohalikkude ettevõtet Hummuli Agro ning tutvus Agrone ambitsioonika plaaniga jõuda 2035. aastaks süsinikuneutraalsete piimatoodete ning põllumajandussaaduste tootmiseni. Seejärel lõunatati koos Valgamaa omavalitsusjuhtidega ja räägiti üldisemalt maakonna tegemistest, muredest ja rõõmudest.

Pärastlõunal sai alguse traditsiooniline Tõrva valla ettevõtjate ümarlaud, mille käigus tutvuti seekord lähemalt Chaga OÜ tegevusega. Valgamaa parima tootmisettevõtte 2021 tiitli pälvinud Chaga tegevjuht Siim Kabrits tegi valla ettevõtjatele põhjaliku ülevaate tootmisest ning loomulikult said külalised ka ise proovida populaarseid

immuunsust tugevdavaid eliksiire.

Seejärel suunduti Tõrva vallavalitsusse, kus sai kohvi ja suupistete saatel teada lähemalt Chaga tulevikuplaanidest, edu saladustest ning küsida küsimusi. Seejärel astus ettevõtjate ette minister Andres Sutt, kellele jätsid positiivse mulje nii ambitsioonikad ettevõtted kui ka valla üldine eluolu. Arutelu-paneelil tulid teemaks ettevõtjate peamised murekohad: suur kruusateede osakaal, võõrtööjõu küsimus ning loomulikult viimase aja enim kõneainet pakkunud teema: elektri hind.

Küsimustest ministrile puudu ei tulnud. Ümarlaua lõpetuseks tänas Tõrva vallavanem Maido Ruusmann nii ministrit külaskäigu eest kui ka ettevõtjaid, kes hoolimata jõulueelsest ajast siiski kokkusaamisele tulid ja toreda traditsiooni eluhoidmiseks oma panuse andsid. Ettevõtjatest osalejaid oli ümarlauas jõulueelsest ajast hoolimata üsna korralikult - 30.

HAJAASUSTUSE PROGRAMM TULEB TAAS!

Hajaasustuse programmi taotlusvoor on avatud 2022. aastal 1. veebruarist kuni 1. aprillini.

Hajaasustuse programmi eesmärgiks on hajaasustusega maapiirkondades elavatele peredele tagada head elutingimused ning seeläbi aidata kaasa elanike arvu püsimisele hajaasustusega maapiirkondades.

Programmist toetatakse järgmisi valdkondi:

1. veesüsteemid;
2. kanalisatsioonisüsteemid;
3. juurdepääsuteed;
4. autonoomsed elektrisüsteemid (tingimusel, et majapidamine pole liitunud elektrivõrguga).

Hajaasustuse programmi vastavad vormid ja materjalid leiad alates 1. veebruarist Tõrva valla kodulehelt ning Tõrva vallavalitsusest.

RITSU KAUPLUST ÄHVARDAB SULGEMINE

Egon Ilisson

SISSEOSTUD KÜLAPOEST

Tuleb panna veelkord kõigile külaelanikele südamele, et kui on soov, et teie külas kauplus tegutseb, siis palun külastage seda ning võimalusel tasuks teha ka pisut rohkem oste. Suuremate linnade kaubavaliik loomulikult suurem ja parem, aga külapoest saab kindlasti elementaarseid ostud tehtud.

Tõrva Teataja toimetuse kutsus üles ka linnaelanikke ja teisi ümberkaudseid toetama omalt poolt väikeste külapoodide säilimist. Miks mitte teha näiteks igapäevaselt Tõrva-Valga suunal sõites kasvõi korra nädalas oma ostud Hummulist või Tallinna poole liikudes väike poepõig Ritsus või Alal? Ostes suvisele grillpeole materjalid külapoest või täiendada kuivainearvust just väiksemate pakkujate riulilt, võib see säilitada paljude kogukonnaliikmete jaoks väga olulise poekese.

teguritest sõltuvalt ka tulemata jääda, siis kauplus peab olema alati avatud. „Kui kaubaautol saab kaup otsa, siis eeldame, et saame kauplusest selle, samas ei oska ka kaupmees olla valmis sellisteks olukordadeks,” räägib Osijärv, et tänu sellele tuleb pakkumisi dubleerida.

Hetkel aprilli lõpuni

Osijärv tunnistab, et ükski kaupluse sulgemine ei tule ühistu juhi jaoks kerge südamega ja viimased kuus aastat on Ritsu kaupluse toimetamist kaetud teiste kaupluste tulemi arvelt. „Lõpmatuseni pole see lihtsalt mõistlik, kaupluse sulgemise otsustavad siiski külas elavad inimesed ja ilmselt ongi see külade tulevik, et kaupluse külastamiseks tuleb meil sõita lähimasse linna,” tunnistab esinaine paratamatust.

Tõrva Tarbijate Ühistu nõukogu

on teinud ühistu juhatusele korralduse kauplus sulgeda 30. aprillil käesoleval aastal - seda juhul, kui majandustulemused ei parane. „Teeme veel ühe kohtumise külarahvaga, räägime olukorrast ja arutame, et kas on võimalik veel midagi muuta. Ühistu ei eeldagi, et külas kaupluse pidamine oleks majanduslikult väga tasuv, küll aga peaks kaupluse majandamiskuludega kauplus ise toime tulema,” loodab Osijärv, et ehk õnnestub veel sulgemisest loobuda.

Ilmselt tekib lugejatel õigustatult küsimus, et millised kauplused järgmisena sulgemisohus on, sest tänasel päeval on tarbijate ühistul veel valla piires lisaks Ritsu kauplusele kauplused Riidajal, Alal ja Hummulis. „Nende kaupluste külastatavus ja majandustulemused on rahuldavad ja sulgemisplaan pole,” saab Osijärv ka rõõmsamaid toone välja tuua.

Tõrva Tarbijate Ühistu on Tõrva valla piirkonnas tegelenud kaubandusega juba 111 aastat, on olnud erinevaid aegu ning avatud ja suletud erinevaid kauplusi. Nüüd ootab oma saatust Ritsu pood.

Piirikaubanduse kasv sundis juba varasematel aastatel mitmeid piiriäärseid väikepoode sulgema ning viimastel aegadel on süvenenud trend, kus paljud inimesed on oma kohaliku poe külastamise asemel seadnud sammud suuremasse keskusesse, kus valik parem. Ometi on Tõrva Tarbijate Ühistu proovinud säilitada maapiirkondades poed isegi siis, kui nad pole kasumlikud. Paraku aga ainult motivatsioonitundest seda lõpmatuseni teha pole võimalik.

Külaelanikud eelistavad linna

Viimane ühistu kaupluse sulgemine jäi aastasse 2019, kuid alanud 2022. aastal on päevakorral Linna külas (Ritsu) asuva kaupluse sulgemine. Kuigi Linna külas elab pea kaks korda rohkem inimesi kui Alal või Riidajas, kus on ka tarbijate ühistu kauplus, siis kahjuks Ritsu kauplusesse satub külaelanikke väga vähe või tehakse väga väikeseid oste. „Kuna Linna küla on Tõrva linnale lähemal, siis ilmselt ka enamus ostud tehakse linnast,” räägib ühistu esinaine Ilona Osijärv.

Ometi ei tehta sulgemisotsuseid rutakalt ja juba kaks aastat tagasi suheldi külakoosolekul rahvaga ja anti teada, et kaupluse toimetamine on suure küsimärgi all. „Külarahvas lubas külastada poodi rohkem. Tehti ka mõned ettepanekud, mis said ühistu poolt ka täidetud, aga klientide arv poes ei suurenenud,” ei näe Osijärv paranemise märke.

Hinnatõus olukorda ei paranda

Aastal 2022 on oluliselt kasvamas tegevuskulud (elekter, küte, palk) ja see tähendab, et kaupluse majandustulemused lähevad suure tõenäosusega veelgi halvemaks. „Elades külas, tundub elementaarne, et kauplus on olemas, kui vajame leiba, saia või piima, samas suuremad ostud teeme linnast,” ütleb Osijärv, et poodi ei saa pidada ilma ostjateta. „Külaelanikud ootavad pikisilmi liha-, piima- või kalaautot, samas jääb poest analoogne kaup ostmata,” tunnistab ühistu esinaine. Kui kaubaauto võib näiteks külma ilma või muudest

TÕRVA LIONS AITAS KOHALIKKU PERET

Nagu juba Lionsi klubide deviis "meie aitame" on, sai ka Lionsite Tõrva haru jõulude ajal hakkama heateoga, kui abistati Roobel elavat peret.

Lionsi klubi liikmeteni jõudis info, et Roobel elab suurpere, kelle maja lastetoad ei pea sellise käreda talvega piisavalt sooja. Viielapselise pere isa on küll töökas mees, aga majanduslik seis ei võimaldanud probleemi puhul kiiresti reageerida ehk nappis vahendeid ehitusmaterjalide ostmiseks.

Siinkohal tuligi appi LC Tõrva, kes enne jõule korraldas plaanivälise koosoleku, kus võeti vastu otsus peret toetada. Klubi presidendi Agu Kabritsa sõnul sai määravaks see, et tegu oli just laste heoluga ning kuna tulemas oli ka pikk koolivaheaeg, siis tuli otsustavalt käituda vähese mõtelmisajaga. "Tegime kiirelt vätkkoosoleku, võtsime vastu otsuse lastetubade soojustuse ja seinamaterjalide

soetamisega aidata," rääkis Kabrits, et kauaks arutama ei jäädud.

Juba mõni päev hiljem saigi ehitusmaterjalid pereisale üle antud ning osav mees sai tänu toetusele lastetubades remondi lõpetatud. Nüüd on kuueliikmelise pere noorimatel võimalus nautida oma tubades oluliselt soojemaid ja hubasemaid tingimusi.

Lions on organisatsioon, millel on üle maailma rohkem kui miljon liiget 197 riigis ning ta on jaotatud enam kui 45 000 väiksemaks klubiks. 1917. aastal Ameerika Ühendriikides loodud organisatsiooni põhieesmärkideks on panustamine ühiskonna ja selle liikmete positiivsesse arengusse. Heategevusorganisatsiooni Lions Klubi Tõrva filiaal tähistas läinud aastal 20. juubelit.

MULGIMAA ARENDUSKODA AVAB LEADER-MEETME PROJEKTITOETUSTE TAOTLUSVOORUD

Projektitoetuse taotlust saavad esitada Mulgi vallas, Tõrva vallas (v.a. Soontaga küla) ja Viljandi vallas (v.a. endise Kolga-Jaani valla territoorium) tegutsevad ettevõtjad, mittetulundusühingud (MTÜ), kohalikud omavalitsused (KOV) ja sihtasutused (SA).

7. veebruar – 7. märts 2022 on avatud taotlusvoor

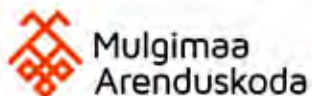
- I meetmele „Ettevõtluse arendamine“.
- Taotleda saavad tegutsevad ettevõtjad. Toetuse määr on kuni 60% abikõlblike kulude maksumusest. I meetme taotluste hindamise tähtaeg on 7. juuni 2022.

7. veebruar – 7. märts 2022 on avatud taotlusvoor

- III meetmele „Konkurentsivõimeline ja omanäoline piirkond“.
- Taotleda saavad ettevõtjad, MTÜ-d (sh kohalik tegevusgrupp), SA-d ja KOV-id. Toetuse määr MTÜ-le, KOV-ile ja SA-le on kuni 90%; ettevõtjale 60% abikõlblike kulude maksumusest. III meetme taotluste hindamise tähtaeg on 7. juuni 2022.

Info taotlemise ja nõustamise kohta on leitav MTÜ Mulgimaa Arenduskoda kodulehel www.mulgimaa.ee/meist/mak/toetuse-taotlejale/. Taotluste esitamine toimub elektrooniliselt PRIA e-teenuste keskkonna kaudu. Taotlusvooru ajal toimub ainult tehniline konsultatsioon.

MTÜ Mulgimaa Arenduskoda
arenduskoda@mulgimaa.ee
Telefon: +372 5303 8361

FOTONÄITUS „LAULUPEO TEEKOND LÄBI AEGADE“ ALUSTAB OMA TEEKONDA TÕRVAST

Eesti Rahvakultuuri Keskus koos MTÜ Tantsupeomuseumiga toovad maakondadesse fotonäituse „Laulupeo teekond läbi aja“. Alguse saab ringreis Tõrvast.

Uhke näitus avati 15. jaanuaril Tõrva keskväljakul. Järgmisena külastab näitust Otepää valda. Fotonäituse avamine toimus kontsert-etendusega, mille kunstilised juhid olid Maie Kala, Valdeko Kalamees ja Ulvi Riitsalu.

Tõrva vallavanem Maido Ruusmann sõnas, et on suur au, et näitus esmakordselt just Tõrvas avatakse. „Laulu- ja tantsupidu on Eesti rahvusliku identiteedi lahutamatu osa ning ilmselt on meist igaüks rohkemal või vähemal määral sellega seotud olnud - osalenud rongkäigus, laulupeol laulnud, tantsupeol tantsinud või lihtsalt nautinud kultuurilist suursündmust,“ sõnas Ruusmann.

Näituse koostasid ajaloolane Jaak Juske koostöös Fotomuseumi ja Tallinna Kultuuri- ja Spordiametiga. Näha saab üldlaulupidude rongkäikude fotosid aastatest 1896 - 2014.

Näitus koosneb 72 suurest tahvlist mõõtudes 2x2,5 meetrit, millel fotod koos vastava tekstiga Tallinnas peetud üldlaulupidude rongkäikudest läbi aja. „Rongkäigud on osa laulu- ja tantsupeo liikumise traditsioonist ning kui Angela Arraste ja

Foto: Egnar Hernits

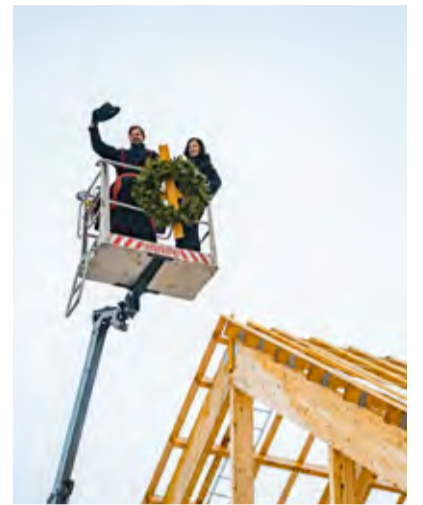
Ülo Luht meile rääkisid, et otsivad pesa näitusele, mis neile oli usaldatud, siis olime meeeldi sellel teemal koostööd tegema,“ rääkis Eesti Rahvakultuuri Keskuse direktor Kalle Vister.

„Meil on alati heameel koostööd teha, sest sellest sünnib midagi väärtuslikku kogu Eestile. Suured tänud Tallinna Kultuuri- ja Spordiametile, kes seda näitust 2019. aastal Vabaduse platsil eksponeeris ning selle meile usaldas. Nüüd saame seda omakorda Eesti Rahvakultuuri Keskusega suurema auditoriumini viia. Selline ajalooline pool on oluline ja fotod on väga huvitavad kõigile vaatamiseks,“ märkis Angela Arraste Tantsupeomuseumist.

Fotode jaoks tuli tellida metallkassid ning otsida uhke näituse jaoks väärilised asukohad. „Meie asutuse kommunikatsioonijuht Kaja Liivak pakkus välja, et näitus võiks lisada silmailu piirkondade konkurentsivõime tugevdamise (PKT) meetme raames valminud keskväljakutele. Olen sellega väga nõus ja soovin, et fotonäitus jõuaks igasse maakonda. Kindlasti on keskväljakute kõrval ka teisi kohti, kuhu selline väärilisk mälestuste pank sobiks. Nii saame meenutada ajalooõrikutesse talletatud väärtusi ning näha, kuidas on rongkäik erinevatel aegadel toimunud,“ lisas Vister.

Näitus jääb avatuks kevadeni ning seejärel rändab Otepäele.

MULGI ELAMUSKESKUSES PEETI SARIKAPIDU

Fotod: Taavi Bergmann

Mulgimaa omavalitsuste ühiselt loodava elamuskeskuse ehitus on jõudnud märgilise teetähiseni - peagi saab katuse alla keskuse ekspositsioonihoone. Ehituspärja töid katusele alla Mulgi Elamuskeskuse projektijuht Sille Roomets ja Tõrva vallavanem ning projekti kõneisik Maido Ruusmann.

Sille Roometsa sõnul on vaatamata keerulisele olukorrale keskuse rajamine siiani kulgenud plaani- ja ootuspäraselt. Ehituse käigus tulevat järjest ka mitmeid üllatusi ja ootamatusi. „Sooglemäe talu on kummaline maagiline koht, mis tundub, et tahab hoopis juhtida meid. Näiteks on maakiviseinad projekteerimise ja ehituse vahepealse ajal kuju ja mõõte muutnud või tuleb seintest vana viimistlust alt välja põnevaid üllatusi,” lisas Roomets.

Ehitaja jaoks uus kogemus

Tõrva vallavanem Maido Ruusmann kinnitas, et ehitusperiood on olnud tõepoolest pingeline, kuid tööd püsivad graafikus ning keskus plaanitakse avada tuleval suvel. „Keeruliseks teeb ehituse ehitusmaterjalide ja tööjõu kättesaadavus ning on ette tulnud ka ehitustehniliselt keerulisi olukordi, ent ei midagi ületamatut,” sõnas Ruusmann. „Sooglemäe talu loodav Mulgi Elamuskeskus saab olema Mulgimaa uhkus ja maamärk, mis annab uue hingamise kohalikule ettevõtlus- ja turismisektorile ning tõstab Mulgimaa tuntuks ja atraktiivsust.”

Keskust ehitava AS Ehitustrust juhataja liige Alar Jõgi sõnas, et

varasemalt pole nad taluhoonekompleksi ehitanud. „Vahelduseks uute ja modernsete hoonete ehitamisele on väga huvitav vaheldus ühe vana talu kompleksi renoveerimine. Laastukatust pole veel tulnud ühelegi objektile panna,” sõnas Jõgi.

Laudteed ja pesad

Mulgimaa omavalitsuste poolt ühiselt loodav ja juba 15 aastat pikisilmi oodatud Mulgi Elamuskeskus saab olema mulgi kultuuri, infot, tooteid, teenuseid ja sündmusi koondav Mulgimaa külastuskeskus, mis plaanitakse avada järgmise aasta suvel.

Esimese etapi raames ehitatakse välja ajalooline häärberihooned, ekspositsioonihall, taristu tehnovõrkude, teede ja parklatega ning

mitme hektari suurune väliala koos väliatraksioonide ja haljastusega. Lisafinantseeringu saamisel alustatakse teise etapi eluviimist, mille raames valmivad puude kõrgusel kulgevad laudteed koos puhkamiseks mõeldud pesadega, võrkiige- ja

piknikualad ning mulgi käsitööd ja maitseid tutvustavad aidad.”

Elamuskeskuse projekteeris OÜ NÜÜD Arhitektid, keskuse ehituse peatöövõtja on AS Ehitustrust, ehitusjärelvalve teenust osutab Telora Inseneribüroo OÜ.

RAHVALOENDUSE E-ANKEETI SAAB TÄITA 22. JAANUARINI

Veel kuni 22. jaanuarini on oodatud kõik eestimaalased osalema suurel Eestis e-rahvaloendusel, mis tähendab ligi 5-minutilise veebiankeedi täitmist.

Kuigi rahvaloendus on juba täna suuresti registriandmetel põhinev, on kõik Eestis inimesed oodatud veel 22. jaanuarini täitma lühikest e-ankeeti. Ankeeti on lisatud ainult need küsimused, millele täna registrid ja erinevad andmebaasid veel vastuseid ei anna, kuid mis on vajalikud meie teadlastele, otsustajatele ning poliitikakujundajatele.

Esimesed ankeedi küsimused puudutavad vastaja ja tema pere liikmete elukohta. Seejärel uuritakse inimeste keelteoskust ning ka

kohaliku keelekuju või murrete valdamise kohta. Lisaks sisaldab ankeet küsimusi usuliste tõekspidamiste kohta ning viimaks palutakse anda hinnang vastaja tervisele üldiselt ja sellest põhjustatud eluliste piirangutele.

Ankeedile vastamine on tehtud kiireks ja mugavaks. Küsimustele saab vastata ükskõik millises nutiseadmest ning sisse logides kasutada kas ID-kaarti, mobiil-ID või Smart-ID. Kokku võtab vastamine ühe inimese kohta aega ligikaudu viis minutit. Küsimustikule saavad vastata kõik, kelle püsielukoht on Eestis ning selle kohta tuleb ka vastav meeldetuletus e-posti aadressile.

Nende, enam kui 61 000 inimese

jaoks, kes elavad valimiaadressidel üle Eesti, on vastamine kohustuslik ja nad saavad paberkirjal kutse ka tavapostkasti. Rahvaloenduse küsituleja võtab veebruaris ühendust ainult nende inimestega, kes kuuluvad juhuvalimisse määratud enam kui 61 000 eestimaalase hulka ning mingil põhjusel e-küsitlust täita ei saanud. Esimese pöördumise teeb loendaja telefonitsi, kui aga siiski inimest kätte ei saada või ta ei reageeri ka e-kirja ja postkasti saadetud paberkirjale, võib oodata loendaja külaskäiku.

Rahvaloenduse ankeedi täitmist saab alustada www.rahvaloendus.ee kodulehel, samal lehel on ka taustainfo.

TÕRVAS AVATI RÖNTGENIKABINET

Tõrva Tervisekeskus koostöös Valga Haiglaga avas röntgenikabineti aadressil Tartu tn 1 (endises röntgenikabinetis) ning on valmis patsiente vastu võtma.

Kabinet on avatud teisipäeviti 8.30-13.30.

Röntgenuuringutele registreerimine on arsti saatekirja alusel Valga Haigla registratuuri kaudu telefonil 766 5100.

MES-I KAASLAEN ON ABIKS KODU SOETAMISEL MAALE

Maaelu Edendamise Sihtasutus (MES) pakub kodu soetamiseks Põlvamaale, Valgamaale, Võrumaale ja Ida-Virumaale kaaslaenu, mida Coop Pank arvestab kodulaenu omafinantseeringuna.

Coop Panga erakliendi kinnisvarafinantseerimise äripliini juhi Karin Ossipova sõnul on kaaslaenu rahaline omafinantseering panga antava kodulaenu juurde. MES-i kaaslaenuga toetatakse elumajade ja ridaelamute ehitamist, ostmist või renoveerimist ning selle tähtaeg on kuni 50 aastat.

Kodu linnast väljas

Kaaslaenu on mõeldud kodu rajamiseks Põlvamaal, Valgamaal, Võrumaal või Ida-Virumaal kuni 1000 elanikuga asustusüksustesse.

„Väljaspool tõmbekeskusi on kodu rajamine keerulisem, kuna sealse kinnisvara väärtus laenu tagatisena on linnadega võrreldes madalam. Kodumaise pangana soovime aga viia elu edasi igas Eestimaa nurgas ning püüame koos klientidega leida personaalseid lahendusi. MES-i kaaslaenu pakub olulist tuge kodurajajatele nii Kagu-Eestis kui ka Ida-Virumaal ja oleme alates tänasest valmis kõiki soovijaid kaaslaenu teemal nõustama ning laenupakumisi

tegeva,” lisas Ossipova.

MES-i juhataja liige Leho Verk täpsustas, et MES-i kaaslaenu maksimaalne summa on 100 000 eurot, kuid see saab olla maksimaalselt 50% kodulaenu kogusummast. „Näiteks, kui pere soovib võtta maakodu ostmiseks kodulaenu 180 000 eurot, siis saab MES-i osakaal olla 90 000 eeldusel, et pank finantseerib laenu samuti 90 000 euro ulatuses,” ütles Verk.

Esmalt sammud pank

MES-i kaaslaenu kasutamiseks tuleb esmalt esitada pangale kodulaenu taotlus. Kui pank on teinud siduva laenupakumise, tuleb taotlejal esitada see MES-ile koos kaaslaenu taotlusega ning muude MES-i poolt nõutavate dokumentidega. Seejärel teeb MES kaaslaenu taotluse rahuldamise kohta otsuse, mille laenu taotleja edastab pangale. Pank ja MES valmistavad kumbki ette oma laenulepingud ja pärast lepingute allkirjastamist korraldab pank notariaalse tehingu.

1993. aastal asutatud Maaelu Edendamise Sihtasutuse (MES) eesmärk on toetada ja elavdada Eesti maapiirkonna ettevõtlust, luues paremaid võimalusi kapitalile ligipääsuks ning tõsta maaetevõtluse konkurentsivõimet.

ENERGIATOETUSTE VASTUVÕTT TÕRVAS - KORDUMA KIPPUVAD KÜSIMUSED

Millal võetakse taotlusi vastu?

Taotlusi võtame vastu alates 12. jaanuarist. Menetlusaeg on 35+7 tööpäeva.

Kas üksi elava pensionäri toetus on sissetulek?

Ei, üksi elava pensionäri toetus ei ole sissetulek.

Kas on olemas ka toetuse blankett või sobib vabas vormis avaldus? Kas peaks olema digiallkirjastatud?

Toetuse taotluse blankett lisatakse jaanuaris kodulehele PDF-na. Avaldus võib olla ka vabas vormis. Kui avaldus saadetakse meili teel, peab see kindlasti olema digitaalselt allkirjastatud.

Milliste kulude osas on õigus toetust saada?

- elekter, kui ühiku hind on üle 12 s/kWh;
- gaas, kui ühiku hind on üle 4,9 s/kWh;
- kaugküte, kui hind on võrreldes 31.01.21 seisuga kallinenud ja on kõrgem kui 78€/MWh (7,8 s/kWh)

Milline peab olema pere sissetulek, et toetust saada?

Toetuse maksmise piir – leibkonna ühe inimese kohta 1126 eurot, iga järgmise vähemalt 14-aastase liikme kohta arvestatakse toetuse maksmise piiri koefitsiendiga 0,5 ja alla 14-aastaste laste puhul koefitsiendiga 0,3.

Kes kuuluvad minu perekonda?

Perekonnaliikmeteks loetakse isikud, kes elavad samas eluruumis ja keda seob ühine majapidamine. Ühiseks perekonnaks loetakse suhtes olevad isikud ka siis, kui perekonnal on mitu elukohta ja nad on erinevatesse kohtadesse rahvastikuregistri kohaselt sisse kirjutatud. Perekonna osaks loetakse ka isikud, kes ajutiselt viibivad mujal (nt töö tõttu). Määravaks on nende peamine või alaline elukoht. Üldjuhul ei moodusta alla 18-aastased lapsed ja noorukid oma vanematest eraldi perekonda. Ühises eluruumis (majas, korteris) elavad isikud moodustavad üldjuhul ühe perekonna. Eluruumis võib ka elada isikuid, kes ei kuulu ühte perekonda. Seda juhul, kui neil on kindlaks määratud eraldi elamispiir (vähemalt tuba või eraldatud osa toast), kusjuures osa ruumidest võib olla leibkondade ühiskasutuses, ning kui nad majandavad iseseisvalt, kasutades omaette rahalisi, toidu ja muu majapidamise ressursse.

Kas mul on õigus toetust saada?

Palun kontrolli seda kalkulaatori abil.

Kas ma saan toetust oma maakodu energia arvete osas, kui mu peamine elukoht on Tõrvas korteris?

Ei, toetust on võimalik saada ainult ühe, peamise elukoha energiaarvete eest sellest omavalitsusest, kus on rahvastikuregistri kanne.

Kuhu ma pean pöörduma toetuse saamiseks, kui ma elan Tõrvas (peamine elukoht), aga registreeritud aadress on mujal (nt Valgas)?

Toetuse taotluse peate esitama Valga vallale, esitades sinna oma peamise elukoha (Tõrva) energiakulud.

Detsembris hüvitati võrgutasu 50% ulatuses, aga septembris, oktoobris, novembris ei hüvitatud. Kuidas seda peab energiatoetust taotledes arvestama?

Võrgutasu hüvitab riik kõigile ühtviisi. Energiatoetuse taotlemisel vajaduspõhiselt ei oma üldse tähtsust, kas ja kui palju on võrgutasu kompenseeritud. Arvestatakse lõppsummat ja tarbitud kWh-e. Kalkulaatorisse tuleb sisestada elektri summa eurodes kokku (nii tarbimine kui võrgutasu) ja tarbitud kWh.

Kuhu laekub toetuse raha?

Toetus laekub eraisiku pangakontole, mille taotleja oma avalduses märgib, samuti võib avalduses märkida toetuse saamise sularahas.

Millises formaadis peavad olema avaldusele lisatud tõendid, arved ja muud dokumendid, kui ma esitan avalduse e-keskkonnas?

Parimal juhul peavad kõik lisatud dokumendid olema pdf-failid. Sobivad ka pildifailid, kuid sel juhul peavad olema dokumendid üles pildistatud täies ulatuses ja selgesti loetavad. Ei sobi kuvatõmmised, mis on dokumendist tehtud osaliselt. Avaldusi menetleval spetsialistil on õigus küsida originaaldokumente (energia arved ja pangakonto väljavõtted pdf-failidena).

Mul on otsekorraldus ja ei tea, kui palju elektrit on kulunud. Kuidas ma saan teada oma tarbitud elektrikulu?

Energia arveid on võimalik saada: 1) paberandjal postiga; 2) e-arvega, mis saadetakse meilile;

3) e-arvega, mida on võimalik avada ja alla laadida internetipangas; 4) energia iseteenindusportaali kaudu.

Elame koos kolme põlvkonnaga ühes eramajas ja energialeping on ema nimel. Kes antud olukorras peaks taotluse esitama? Kas peaks olema volitus?

Taotlemisel on oluline määrata oma leibkond, kui ühise leibkonna moodustavad kõik kolm põlvkonda, siis ei ole vahet, kelle nimel on energialeping ning kes esitab taotluse. Sel juhul tuleks taotlusele lisada kõik leibkonnaliikmed ja nende sissetulekud ning esitada kogu energia arve. Kui need 3 põlvkonda moodustavad 2 või 3 erinevat leibkonda, siis peaksid nad esitama kõik eraldi taotluse ning märkima avalduses eramust kasutatava osakaalu (%), vastav % kuulub hüvitamisele ka energiaarvest.

Milline peab olema volitus?

Volituses peavad olema volitaja ja volitatava nimed ja isikukoodid, tegevus, milleks volitus antakse (antud juhul siis energiatoetuse taotlemiseks) ning allkirjad. Volitus tuleb skaneerida või pildistada ning lisada e-keskkonnas taotlusele või tuua paberandjal vastuvõttu (jaanuaris 2022).

Mul on elektrileping, kus pool on fikseeritud ja pool börsiga, kas siis saab taotleda toetust?

Jah saab, ei oma tähtsust, kas on börsi või fikseeritud hinnaga leping. Oluline on, et ühiku hind on suurem kui 12 s/kWh. Liidetakse kokku nii börsi kui ka fikseeritud hinnaga energia arve eurodes ja jagatakse see kokku liidetud kWh-ga.

Minu elektrileping on teise inimese nimel, aga mina maksan. Kas saan taotleda toetust?

Ei ole oluline, kes maksab või kelle nimel on leping. Toetust saab taotleda isik/perekond, kes on päriselt seda energiat tarbinud (ehk isik, kes antud eluruumis elab). Nt energialeping on korteri omaniku nimel, sees elab üürnik, kes tarbib energiat ja tasub selle eest eluruumi omaniku abikaasale, kes maksab arved. Toetust saab sel juhul taotleda ainult üürnik, omanik ja tema abikaasa ei saa.

Septembris oli leibkonna sissetulek väiksem ja ainult üks inimene töötas, kuid alates oktoobrist on sissetulek suurem. Kuidas arvutatakse/jagatakse summad?

Oleneb, kuidas taotleja soovib toetust esitada, kas iga kuu kohta eraldi või mitme kuu peale kokku. Üldiselt on soovitatav taotleda toetust mitme kuu peale kokku ja sel juhul arvutatakse nende kuude keskmine netosissetulek, mille eest toetust soovitakse. Võimalik on jätta nt 1 kuu välja, kui isikul oli siis kõrgem töötasu. Näiteks on võimalik taotleda ainult septembri ja detsembri eest, sel juhul arvestatakse nende kuude sissetulekuid või nende kuude keskmist sissetulekut.

Kas igakuised lastetoetused arvestatakse sissetuleku hulka?

Jah, kõik peretoetused arvatakse sissetulekute hulka.

Meie perel on Tõrvas kolm korterit, igas korteris on registreeritud 1 või enam pereliiget, aga tegelik elukoht on kogu perel teises vallas.

Kas saame kõikides korterites energiatoetust taotleda?

Ei, mitte ühegi Tõrva korteri energiakulude kateks sellisel juhul toetust taotleda ei saa. Vallale saab esitada energiatoetuse taotlus ainult ühe, peamise elukoha energia tarbimise kulude osas. Antud juhul on see selles vallas, kus perekond tegelikult elab. Seega peaks taotlusele lisama selle teises vallas oleva eluruumi energiakulud.

Minu sissekirjutus on Tõrva linnas, kuid elan püsivalt maal, kuid elektrileping on tehtud tütre nimele, kes arved kinni maksab.

Kas mul on õigus toetust küsida?

Jah, ainult majas elav inimene saabki energiatoetust maja energiakulude hüvitamiseks küsida. Kui registreeritud elukoht on Tõrva vallas, siis tuleb esitada avaldus Tõrva vallale, kuid avaldusele peab lisama tõenduse, mille alusel maja kasutate. Toetust menetleval spetsialistil on võimalus teha vastav päring inimese nõusolekul ka kinnistusraamatusse ja eraldi tõendust omanduse puhul vaja esitada ei ole.

Kas gaasiballooni kulusid hüvitatakse?

Ei hüvitata.

Kuidas käib tõendamine, et inimese tegelik elukoht on A, kuigi sissekirjutuse järgi on B? Nt kaks inimest elavad koos, üks on aadressile sisse kirjutatud, teine elab sissekirjutuse järgi mujal, kuigi tegelikult on nad siiski üks leibkond.

Piisab, kui ainult üks pereliige on registreeritud Tõrva valda, siis saab taotleda Tõrva vallas, mingit eraldi tõestust vaja ei ole. Kui nt tegelik elukoht on Tõrvas Tartu tänaval, aga registreeritud elukoht Tõrvas Spordi tänaval, siis saab toetust taotleda ainult Tartu tänava kulude kateks, kuid tuleb tõendada, mille alusel Tartu tänava eluruumi kasutatakse (nt üürileping, kasutusleping, omaniku kinnitus vmt). Teise isiku, kellega koos Tartu tänaval tegelikult elatakse, registreeritud elukoht ei ole oluline; taotleja peab ta ainult avalduses pereliikmena märkima.

Kas energiatoetuse taotlemisel arvestatakse sissetulekute hulka juulis väljamakstud dividendid?

Toetuse taotlemisel arvestatakse taotleja ja tema perekonna liikmete sissetulekuteks sellel kuul laekunud sissetulekuid, mille eest energiatoetust taotletakse. Näiteks, soovite saada toetust detsembrikuu tarbimise eest koostatud arve alusel (selle arve saate endale jaanuari algul), siis sissetulekuteks arvestatakse detsembris saadud sissetulekud, sh näiteks novembrikuu töötasu, mis on välja makstud näiteks 10. detsembril jne. Kui taotlejale või tema pereliikmetele on detsembris laekunud sissetulek, mis on mõeldud kasutamiseks mitme kuu peale (nt sünnitushüvitis, pensionifondi väljamaksed jmt), siis võetakse aluseks taotlemisele eelneva 6 kuu keskmine sissetulek ning sel juhul jaanuaris toetust taotlemata tulles võetakse arvesse taotlemisele eelneva 6 kuu keskmine sissetulek ehk kõik sissetulekud 1. juulist kuni 31. detsembrini, sh dividendid, mis on saadud juulis.

Kui üliõpilasest noor elab omaette korteris, mis kuulub tema vanematele, kas siis sellel noorel on õigus taotleda energiatoetust? Kas sissekirjutus korterisse on vajalik sellisel juhul?

Korteri kuulumine ei oma toetuse saamisel tähtsust. Küll on oluline, et kui üliõpilase registreeritud aadress ei ole sama, mis tema tegelik elukoht, peab ta tõendama, mille alusel ta eluruumi kasutab (sõlmitud üürileping, kasutusleping, omaniku kinnitus vmt). Antud juhul sobib näiteks vanemate (kes on eluruumi omanikud) kirjalik kinnitus eluruumi kasutamise kohta. Taotlus tuleb esitada sellesse omavalitsusse, kus on registreeritud elukoht.

NOORTEVOLIKOGU AUHINNA PÄLVIS KARL KIRT

2. jaanuaril toimunud Tõrva Raadio 16. hooaja „Lõpusaates” andis Tõrva Noortevolikogu oma 2021. aasta auhinna üle kohalikule poliitikule ning aktivistile Karl Kirtile, kes on muuhulgas ka üks Tõrva Noortevolikogu algsetest asutajatest.

Noortevolikogu auhinna saamine tähendab Karli jaoks palju: „Noortevolikogu auhinna me ise kunagi lõime, et tunnustada neid, kelle panus kogukonda on suur. Mul on hea meel, et noored on mind märganud ja sellise tunnustuse mulle andnud. Võtan seda kui ühte vastaposti ja võimalust edasi tulevikku vaadata.”

Võrdsed võimalused

Karl, kes on pea kogu oma elu elanud Tõrvas, väärtustab kohalikku elu ning on veendumusel, et Tõrva inimesel peaks olema sama palju võimalusi nagu Tartus ja Tallinas. „Jah, kõike muidugi ei saa, aga ma arvan, et kui tahame luua head elukeskkonda, siis on vajalik ka erinevaid teenuseid käe-jala juures. Tõsi, inimestel on autod, liikumine

ühel punktist teise on lihtne, aga kui ikkagi kodu lähedal on olemas nii huvitavaid erinevaid asju, siis see on hea,” nendib Karl.

Iseenesest mõistetavalt neid asju tema sõnul võtta muidugi ei saa, sest kino ja raadio sõltub sellest, palju on vaatajaid ja kuulajaid ning kuidas tegijaid nende töö eest hinnatakse. Karli sõnul peame olema ise samuti aktiivsed, et need algatused kestaksid ja vilja kannaksid.

Suur panus

Oma aktiivsuse kohta Karl päris täpselt selgitust ei oska leida - tema sõnul on see mõnes mõttes olnud vajalik, et elus läbi lüüa. Teisalt on ta sellele andnud väga palju ka oma vabast ajast ja unetundidest. „Tasakaalu peab leidma. Järjest enam olen hakanud oma vaba aega väärtustama ning olen võtnud eesmärgiks mingitest asjadest loobuda, et tekiks juurde rohkem aega iseendale. Samas võin sellele varsti ilmselt vastu rääkida,” tõdeb Kirt.

Innustama panevad teda siiski inimesed ja enda soov anda panus,

et meil kõigil oleks parem elada. Karl toob üheks näiteks Tõrva Raadio, kus ta on samuti üks asutajatest ning oli ka äsja lõppenud hooajal peatoimetajaks. „Üks asi on see, et ma tegelen raadioga sellepärast, et mulle väga meeldib raadiotöö. Teisalt, kui on kuulajaid, kes tahavad raadiot kuulata ja annavad tagasisidet, siis just see ongi teine suur motivatsiooniallikas.”

2021. aastal asus Karl tööle Tarvaste Gümnaasiumi ja Tarvaste Muusika- ja Kunstikooli direktorina, mis on olnud väga õpetlik väljakutse: „Mul on veel kindlasti palju õppida, kuid mitmed sihid on enda jaoks juba selged.”

Tõrva Noortevolikogu auhinna võitjad:

2021 - Karl Kirt	2015 - Pubi Juudase meeskond
2020 - Margo Metsoja	2014 - Katrin Priilaht
2019 - Egon Ilisson	2013 - Merike Soomets
2018 - Margit Kolju	2012 - Liia Ortus
2017 - Silver Suur	2011 - Hilma Karu
2016 - Kristiina Luik	

TÕRVA KODU ELANIKUD SAID TÄNU KOOLIPERELE PALJU RÕÕMU

Ene-Aet Sööt

Ühel ilusal detsembrikuu päeval helistas mulle Tõrva Gümnaasiumi sotsiaalpedagoog Triinu Jänes ja teatas, et taaskord korraldab gümnaasiumi õpilasesindus jõulude ajal koolis heategevliku õnneloo. Seekord otsustati saadud tulu Tõrva Kodu elanikele kinkida. Olin esialgu hämmingus ja samas ka rõõmsalt üllatunud.

Arutlesime Triinuga, kuidas me saaksime seda südamlikku heategevust oma inimestega kõige otstarbekamalt ära kasutada ning mis on meie inimeste vajadused ja soovid. Ja jõudiski kätte päev, kui meile tuli külla Tõrva Gümnaasiumi õpilasesinduse delegatsioon, kuhu kuulusid Triinu Jänes, Ramona-Luisa Soro ja Emma Laureen Paul. Delegatsioonil oli kaasas mitu suurt kotti, kus oli nii maitsvaid üllatusi kui käelisi vahendeid: värvid, maalialused, joonistuspaberid, erinevad motiiviaugurauad ja muud meisterdamiseks vajalikke asju. Iga maja sai kinkekoti, kus sees piparkoogitainas ja glasuurid. Lisaks veel raamatupoe kinkekaart, mida saab iga maja tõesti oma äranägemise järgi kulutada.

Piparkoogid on nüüdseks valmis küpsetatud, glasuuriga kaunistatud ning äragi söödud. Sellest tegevusest said osa võtta kõik kliendid, kes soovisid. Käeliste vahenditega on meil plaanis teha nii mõnigi huvitav töötuba.

Suur aitäh kooliperere! Suur aitäh, et ka meie erilisi inimesi on märgatud ja meist hoolitud. Soovime kõigile toimekat ja õnnelikku aastat 2022!

NOORTEVOLIKOGU ON OLNUD USIN

Tõrva valla noortevolikogu praegune VI koosseis, eesotsas Roosi Rahnu ning Gaida Kertu Roosiga, on tegutsenud eelmise aasta juunikuust alates ja on selle ajaga palju korda saanud.

Noortevolikogu üheks traditsiooniks on korraldada suviti lõkkeõhtut. Eelmisel aastal korraldasime selle Tõrva Tule-Päevade raames ning sel esinesid Linalakk & Hugo, kuid tänava korraldasime ürituse eraldiseisvana ja esinejateks oli Hõbeselg Gorilla, samuti oli meil kohal ka toltustaja, rannakohvik Wanakas, ning näitasime suurel ekraanil öökino.

Eelmise aasta sügisel korraldasime enda jaoks esmakordselt Valgamaa Osaluskohvikut, osa „Noorelt noorele- osalusest lähemalt” projektist, mida toetas SA Archimedese Noortagentuur Erasmus + programmist. Osaluskohviku teemadeks olid: „Kas valimised suruvad mind kasti?“, „Head otsustajad- otsustage lõpuks ära!“, „Läbipõlemine”, „Vaimne ja füüsiline vägivald- mis on hullem ja kuidas sekkuda?” ning „Teekond minu unistuste eluni teadliku planeerimise ja tugivõrgustiku abil”. Osaluskohvik oli kohtumis-

kohaks noortele ja noortemeelsele, ametnikele ja otsustajatele ning üritusel osales rohkem kui 50 noort.

Märtsikuus korraldasime Valgamaa Kaasamisüritust, mis toimus Zoomi veebikeskkonna vahendusel ja oli jätkusündmuseks Valgamaa Osaluskohvikule, kus leidsime lahendusi Osaluskohvikus välja toodud murekohtadele. Teemadeks olid: „Poliitika noortesõbralikumaks”, „Kuidas jõuda oma unistuste eluni?”, „Kuidas COVIDi ajal oma vaimsele tervisele tähelepanu pöörata?”, „Kuidas Valgamaal COVID kontrolli alla saada?” ning „Nutisõltuvus- kus läheb piir? Mis on liiga palju? Kuidas sellest pääseda?”.

Mõlemad üritused sujusid meil ülimalt edukalt ning saime ohtralt uusi ideid ning murekohti, millele üritame koostöös kohaliku omavalitsusega lahendusi leida.

Samuti annab Tõrva valla noortevolikogu välja Tõrva Noortevolikogu auhinda, millega tunnustame inimesi, kes on Tõrva linna ning selle kodanike heaolu tagamiseks märkimisväärselt panustanud.

Sel kevadel panustas noortevolikogu väga tugevalt valla heaolu, üritades kohalikku vallavalitsust koroonale

rohkem tähelepanu pöörama suunatapingutus kandis ka vilja, kuid loodetavasti sujub valla ning noortevolikogu koostöö tulevikus paremini ja saame kohalikele veelgi efektiivsemalt turvalisuse tagada.

Sügisel korraldas noortevolikogu kohalike omavalitsuste valimiste eelneva debati, kus olid esindatud kõikide erakondade ning valimisliitude vallavanemakandidaadid. Debatti tuli vaatama üle 50 inimese ning otseülekandena jälgis meid Facebookist ca 200 inimest.

TÕRVAS TEGUTSEV KALAMEESTE KLUBI PEAB SUURI PLAANE

Sirli Pippar/Egon Ilisson

Kalastamine – see on tegevus omaette. Kala püüja ei pruugi kala üldse mitte ise süüa, kuid kalal käimise protsess on niivõrd huvitav ja nauditav tegevus, et ka kärelda pakasega läheb kalamees ikka ja jälle kalale.

Kalal käiakse koos, käiakse üksi, nii lähedal kui kaugemal. Tõrvas on seltskond kalamehi koos käinud juba pea 15 aastat ning tegutsetud on Tõrva Kalameeste Klubi nime all. Koos organiseeritakse ühiseid väljasõite, käiakse võistlustel, õpitakse üksteiselt, aga jagatakse ka saaki. Kalal käimine ise on tervist andev, sportlik tegevus. Nii vähemalt ütleb Tõrva Kalameeste Klubi üks eestvedaja Gunnar Palumets. Kõige populaarsemaks kalapüügikohaks meie kandis peab Palumets Pikasillat. „Kohalikel järvedel väga ei käida, käiakse ka Hummulis ning Jõgeveste kandis,“ tõdeb Palumets. „Kes vähegi ennast kalamehena tunneb, saab saagi ka kohalikelt järvedelt kätte, aga populaarseim koht seltskonnaga minekuks on ikkagi Pikasilla kant.“ Väike Emajõgi ja Võrtsjärve lõunavärv on soodne oma võimaluste, aga ka saagikuse poolest. „Kaugemalt tulijale on seal pea kõik olemas – majakesed, lõkkeplats, pesemisvõimalused, saab teha süüa – mida veel tahta,“ sõnab Palumets. „Lapsi on palju, aga on ka naisi. Pikasilla mõistes kasutatakse kogu jõe äär ära, suviti on jõeäärne kalapüüdjad täis.“

Kaks purakat järjest

Kalaturismi arendamist Tõrva valla veekogudel tuleks Palumetsa sõnul arendada läbi suuremate ürituste. Nii kalapüügivõistlused kui uute teadmiste saamine on tema sõnul hea viis kalameeste kohale meelitamiseks. Tõrva kalamehed ise on aastate jooksul käinud võistlemas nii meil kui ka riigipiiridest väljaspool. Eriti üllatav on see, et alati ei võistelda ainult kalapüügis, vaid ka täpsus- ja kaugusheidetes (*casting*), mis on omaette sportlik ettevõtmine.

Tõrva kalamehed on tuntud ka oma suurte saakide poolest, mis on ületanud isegi vabariikliku uudiskünnise. Nii oleme kuulnud kohaliku kalamehe Uno Malleuse rekordist, kellel õnnestus 2020. aastal kõigest ühe kuu jooksul tõmmata Kulli järvest välja ligi 10-kilone haug ning Väikesest Emajõest rekordiline 13 kg kaaluv hiigelhaug, mis paikneb

rekorditeraamatus päris arvestataval kohal. Eesti rekord harrastuspüügivahenditega on kuus talve tagasi Tartumaal Keeri järvest püütud 22,7 kg raskune haug. Kusjuures ka eelmine rekord 19,9 kilo oli välja meelitatud sealtsamast järvest enne II maailmasõda.

Näkkab ka muud saaki

Gunnar Palumetsa sõnul on kõik Tõrva Kalameeste Klubi liikmed väga tugevad kalamehed ning suureks saagiks enamasti haugid. Sest meie vetes teist suuremat kala lihtsalt ei leidu. Palumets on isiklikult seisukohal, et üle 10kg haugi koht on õigem vees kui pannil. „Väga oluline on kala vette tagasi lasta, sest suured emakalad on tähtsad väikeste haugide tekkimiseks. Selline on ka teiste riikide kalameeste praktika,“ selgitab ta. Läbi aegade muidugi on sattunud tänu üldisele reostusele õnge otsa nii

kummikuid kui kilekotte, aga Pikasillas on konksu otsa sattunud ka II maailmasõja aegset varandust.

Tuleb välja, et tänapäeval on kalapüügitehnikad küll enam-vähem samaks jäänud, kuid tehnika areng, mis kalapüüki toetab, on olnud meeletu. Näiteks on täna võimalik kaameraga vee alla vaadata, et kas valitud püügikohas üldse mingit tegevust toimub, millised kalad seal on, ning otsustada, millist sööta seal kohas kasutada. „Kuigi kalamehed on isekad ning sageli hoiavad tarkusi pigem konkurentsieliseks,“ ütleb Palumets.

Kui juba kala aga paati võtta ning sellest maitsvat rooga valmistada, siis Palumetsa sõnul on kõige parem retsept kala täielikuks äratarmimiseks kala suitsetamine. „Teisena valiksin kala praadimise. Näiteks haug praetuna on väga hea,“ selgitab Palumets.

Ametlik klubi

21. novembril otsustasid Tõrva valla harrastuskalamehed lõpuks oma klubi ametlikuks teha ning loodi MTÜ Tõrva Kalameeste Klubi. Eeskätt tehti otsus just seetõttu, et laiendada rohkem oma haaret. „Varem olime isekesksed, praegu soovime ennast rohkem pöörata avalikkuse poole. Läbirääkimised käivad ka Tõrva Vallavalitsusega, et üheskoos huvitegevust siin vallas arendada,“ selgitas Palumets.

Mis on casting?

Casting ehk *castingsport* on spordiala, mille puhul võisteldakse spinningu ja lendõnge kaugus- ja täpsusheidetes. Nimetus tuleneb inglise keelest: *casting* – heitmine, viskamine.

Castingspordi algus ulatub 19. sajandi keskpaika: vanimad teadaolevad võistlused peeti Ameerikas 1860. a ja Inglismaal 1861. a. Vanim võistlusprotokoll on säilinud 1864. a New Yorgis peetud heitevõistluselt. Alguses võisteldi lendõnge täpsus- ja kaugusheidetes ning eraldi hinnati ka heite ilu, stiili. Paarkümmend aastat hiljem lisandus võistlemine spinninguheidetes.

Casting jaguneb laias plaanis kolmeks alaks: traditsiooniline *casting* ehk heited staadionil (mis omakorda jaguneb üheksaks erinevaks alaks), praktilised lendõngeheited ehk *flycasting* (seitse erinevat versiooni) ja *surfcasting* ehk rannaheited.

Valdo Laanmets

Rekord: Iga kord, kui kala saab, on saavutus

Tõrva Kalameeste Klubi tuumikgrupp on tegelikult kokku käinud juba aastaid ja minu meelest on see väga hea, et see ka ametlikult klubiks registreeriti. See annab ühtekuuluvuse tunde ja olen kindel, et üritused, väljasõidud jne, mis senini toimusid kui lihtsalt semude kokkusaamisena, hakkavad tulevikus olema kalaklubi egiidi all. See omakorda annab võimaluse kaasata uusi huvilisi ja laiemalt populariseerida kalastust, sellega kaasnevat loodussõbralikku eluvaadet ning staažikamad saavad jagada oma erinevaid kogemusi kalastuse valdkonnas. Olen ise olnud algaja ja tean, mida see alustajale annab. Uusi nõkse juurde õppida ei ole samuti kunagi hilja. Loodan, et tulevikus korraldatakse ka töötubasid, kus räägitakse kalastusest, paatidest, veeohutusest jne, ning kohtumisi- võistluseid teiste kalastusklubidega.

Enn Mihailov

Rekord: haug üle 9 kilo, Norras paltus 37 kilo.

Arvan, et kalapüük on meeldivaim vaba aja veetmise moodus. Kalapüüki on võimalik harrastada kogu perega, kui on tahahtmist ja soovi. Erinevate veekogude ääres erinevatel aastaaegadel viibimine on ise suur elamus. Harrastuskalapüüdajad on üks arvukam vennaskond Eestis. Liidab kindlasti kogemuste vahetamine, kus püüda, mida püüda, millega püüda. Teadmiste jagamine noortele on samuti väga oluline traditsioonide jätkamist silmas pidades.

Väike Emajõgi koos Pikasillaga on meie valla lõunavärv mööda veeteed. Väikesel Emajõel asuvad väga kuulsad kalastuskohad – Sock, Reinu, Liva, Teppo käär ning lisaks Võrtsjärve.

Momendil on peamine probleem, et pole piisavalt kohti, kus turvaliselt saaks paate vette lasta. On enam-vähem korralik võimalus selleks Hummulis, aga Pikasilla oma vajab kindlasti uuendamist. Seda kaunist Pikasilla kompleksi võiks arenda veelgi edasi, tehes puhkeala paremini kättesaadavaks koos korraliku WC, kala suitsetamise kohaga, jne.

Pärlipidul jagati mulkele auindu

Jaauari akatusen anti väl-
lä Kultuurkapitali Villän-
dimaa ekspertgrupi auinna
2021. aastel silmä paistnu
kultuuri- ja spordiinimeste-
le. Villändimaa Kultuuripär-
li auinna sai Mulgi kultuuri
instituudi juhateje Grenbergi
Ave soome-ugri kultuuripää-
linna aaste läbiviimise iist.
Särävit auindu jakkus siikörd
palludele tõistele mulkele
kah.

“Soome-ugri kultuuripäälinn om
toonu Abja-Paluoja ja Mulgimaa
nii kodu- ku vällämaal tähelepa-
nu ala. Mulgimaa om kuulsam-
bes saanu, valla om lännu uvve
usse ja tekkunu uvve kuuntüü-
võimaluse kigi mulke ja mulgi-
miilside jaos, Mulgimaa ettevõt-
jide, kultuuri- ja koolirahva jaos.
Kik sii kultuuriaaste sai kõrraldet
ja ellu viitu tänu Avele, kes tei
sedä tüüd süamege ja tõmmas
endege ütten terve kogukonna.
Täädmine kultuuripäälinnast ja
Mulgimaast om jõudan mede
õimurahvasteni tuhandide kilu-
miitride kaugusen,” kõnel õhtu-
juht enne auinna kätteandmist
Grenbergi Avele.

Auinna saaja esi tunnust, et
aaste olli tõeste tüüd täüs, sest
vaja olli ju kõrralde ulka suuri
sündmusi, a laane olli piaaigu
võimatu tetä, sest koroonu pe-
räst tullive üttelugu uvve riigle
ja kik aig pidi oleme valmis asju
käigu päält ümmer muutma. „Et
suure mõtte teos saas, om vaja
pääleakkamist, julgust mõtelde
tõistmuudu ja olla mõnikörd
ulljulge. Ommeti olli sis, ku me
kultuuripäälinnas kandidiirsi-
me, kahtlejit kah. Mia ku rojek-
tijuht otsusti sõski, et võtame
punti nii inimese, kes mõtleve
ütten ja usuve, et asi läöp kõrda,
ja teeme selle kultuuripäälinna
aaste iki ärä. Kuigi aig olli kee-
ruline, sai teos ulka kokkusaa-
misi ja sündmusi. Suurembidest
sündmustest saive otseülekande
abige osa kik soome-ugri rah-
va. Õimurahva saive ütistöisege
tuttaves ja ku na peris kokku es
saa, sis veebi tiil iki. Olli ää miil
näidate neile mulgi kultuuri,
mustrit ja kombit, olla iiskujus,
et tillike kotus võip kah mail-
man vällä paista,” olli Grenberg
rahul.

Mulgi Kultuuri Instituut sai rahvakultuuri auinna. Laaspärlikse, uhke padja ja aupapre võtve vastu instituudi tüütөгijje Laande Alli, Ilves Kristi ja juhateje Grenbergi Ave. Pildi: Taavid Meedia

Üte kolmest aastepreemiast
sai Mulke Selts Simmi Juhani
loomingule ja koorimuusika-
le pühendet omakultuuripäevä
kõrraldemise iist. Kolmest eri
sündmusest kokku säet päev,
mida valmistedi ette kaits aas-
tet, sai teos 14. augustil. Osa-

lisi olli ligi sada ja päältvaatejit
ümäriguld puul tuhat. Omakul-
tuuripäeväge tähistedi Baturini
Nikolai 85., Simmi Juhani 135.
ja Kitzbergi Augusti 165. sün-
niaastepäevä.

Ekspertgrupi tunnustuse sai
Hakkaja Iivo, pikäaigne kultuuri

ja puhkpillimuusika edesiviija
Löune-Villändimaal. “Ku Mõi-
sakülän kõneldes puhkpilli-
muusikast, mõtelde üte kindla
mihe pääle. Sedäsi om sii ollu
aastekümmit. Temä koorijuhike-
pi all akkave eliseme kik puhk-
pilli. 17. veebruaril tähistep ta

Villändimaa Kultuuripärl 2021
Grenbergi Ave.

Mulgi segakoori juhateje Ömblus
Kristjan rahvakultuuri auinnage.

Ekspertgrupi tunnustuse võtt vas-
tu Oksa Priit.

84. sünnipäevä ja samal aal saap
orkester 29 aasteses. Pääle va-
nembide pillimeeste om noore
kah löödän oma kotusse temä
orkestren,” ütlet õhtujuht.

Oksa Priit sai auinna sünd-
muse “Film “Nukitsamees” 40”
kõrraldemise ja läbiviimise iist
augustikuul Urissaare rant-
šon. Temä tutvustemises üteldi:
“Miis, kes tiip pallu ja jõvvp
pallu. Suvel sai 40 aastet “Nu-
kitsamehe” kinnu jõudmisest.
Uhke tähtpäev sai uhkeste tä-
histet. “Nukitsamehe” konsert-
etendus olli katen jaon. Edime-
sen kõlasive Ehala Olavi laulu
ja tõisen olli konsert- etendus
ütten koori ja tansukavadege.”

Rahvakultuuri auindu anti
vällä neli ja neist kaits tuli mul-
kele.

Minevaaste 25. sünnipäevä
tähisten Mulgi Kultuuri Insti-
tuut sai auinna mulgi kultuuri
oidmise ja edendemise iist
Mulgimaal. “Instituut om tennu
ärätlemede pallu mulgi kul-
tuuri ja keele edesiviimise jaos.
Kõrraldedes sündmusi, keele-
kursusi, õppepäevi, säetes kok-
ku mulgikiilist välläandit jne.
Päälegi olli instituut pääsüüdla-
ne, et 2021. aastel kuulutedi Ab-
ja-Paluoja soome-ugri kultuuri-
päälinnas,” luges õhtujuht ette.

Tõine rahvakultuuri auind
tulli Mulgi segakoorile ja koo-
rijuhateje Ömblus Kristjanile
koorilaulukombe kandmise ja
edesiviimise iist Villändimaal.
Minevaaste olli kuur osaline
Mulgi pidu tule tuumise man,
üits päätegelasi Mulgi pidul ja
Simmi sünniaastapäevä kons-
serdil, ast üles Adamsoni 130.
sünniaastapäeväl Kärstnen,
mulke laadapäeväl “Mulgi lin-
nan” ja Mulgi konverensil.

Kik auinna saajade ollive
tänuilugu, et nende tegemisi om
tähele pantu ja kinnitive ku üttest
suust, et üttegi suurt asja ei saa
tetä üttsinde – väige tähtsa om
kah toeteje, abilise, pere ja sõb-
ra, kes tüü man abis ja kodun
toes om.

Kannistu Kai,

Eesti Kultuurkapitali
Villändimaa ekspertgrupi esimiis,
Pärlipidu projektijuht

Ilves Kristi,
toimeteje

Mulgi kiil: Ilves Kristi

Mulgi suur sõnaraamat om nüüd ilmävõrgun

Mulgi veebisõnaraamatu 1. köitest (A–L) lõv-väp Mulgi murdesõnu kigist viiest Mulgimaa kihelkunnast: Allistest, Elimest, Karksis, Paistust ja Tarvastust. Sõnaraamadun om ligi 9000 märksõna. Netiaadress om <https://eki.ee/dict/mulgisuur/>

Sõnaraamat om valmis saanu Mulgi Kultuuri Instituudi, Tartu Ülikooli ja Eesti Keele Instituudi kuuntüün. Selle tegemise man om aga ollu tillike rühm inemisi – rühmä juht ja akadeemiline abi om ollu provessur Pajusalu Karl. Kokku om sedä panden Ilvesse Kristi, Laande Alli ja Todeski Triin. Üle om vaadenu Niidu Ellen ja Tomingas Marili.

Sõnaraamat om mõteldu kigil mulgi inemistel, mulgi keele uvilistel, õpjidel ja kasutejidel. Sii võtap kokku nii vana, murdekogust peri keeleainest ku ka tüürühmä liikmide puult manu kogut murdesõnu. Sõnade kasutemise teeve õlpsapes manu pantu põhivormi ja enämpest om egä sõnaga tettü näitelause, mes näütäp, kudas sõna om tarvitet.

Veebisõnaraamadust saap sõnu otsi mimet muudu: ku võtat mulgikiilse märksõna, sis tulep sõna ütten näitelausestege

Oktoobrekuul peeti Mustla pääl sõnaraamatide seminari, kos Mulgi veebisõnaraamatu edimene jagu rahva ette tuudi. Pildi pääl om Mulgi sõnaraamatu tegijä Laande Alli, Pajusalu Karl, Ilvese Kristi (seisäve) ja Niidu Ellen (istup meeste vahel). Pilt: Grenbergi Ave

vällä, a ku ei tää murdesõna, sis kirjakiilse sõna pääle tuleve kah vällä kik sõnaartikle, mes om selle sõnaga köudet. Viil saap sõnu otsi kihelkunde kaupa. Ku om üttemuudu tähendusege sõna, sis viite om egä sõna man ärä märgit. Ku tiit viitesõna pääl löpsu, sis tetäs sii sõna valla. Ärä om tuudu eri murrakide sõnakuju.

Näütüses mõni sõnaartikkel: **ken'g** <ken'gä, .ken'gä> Trv, **keng** <kengä, .kengä> king, kuni

pahklunni ulatuv jalats *esä akas kodun peräst kah vastsit kengu ja saapit tegeme isa hakkas kodus ka pärast uusi saapaid ja kingi tegema; mea tahas kengi osta ma tahaks kingi osta; neli neitsit kuseva üte ken'gä kontsa sissi* (mõistatus) neli neitsit kusevad ühe kinga kontsa sisse (lehma lüpsmine). Vrd kang

juuma~ juume <juuva, juu> jooma; joomisega tähistama *süvvä ja juuva olli egät ütte, aga raha kopkut es saa kergest süüa*

ja juua oli kõike, aga rahakopikat ei saanud kergesti; *naese käesive küindlepäeväl kõrtsin puna jooman* naised käisid küünlapäeval kõrtsis puna joomas (st jõid punast veini); *olli rüü põld vai lina põld lõpetet, sis juudi lõpetus* oli rukkipoeld või linapõld koristatud, siis joodi lõpetuseks. Vrd *apame, napsiteme*

Tüü raamadu man läep edesi ja pirl tetäs manu nimisõnade ja tegusõnade tüüpsõnu, sis om kergemp sõnaraamatut kasute.

Lõpete tulep viil sõnaraamadu tõine köide.

Ää om sii, et Eesti Keele Instituudi sõnastikusüsteemin EE-Lex saap edespidi Mulgi veebisõnaraamatut kik aig tävvende.

Mede raamadu jaos om toetust anden Kultuuriministeeriumi Mulgimaa perimuskuultuuri toetemise abinõu ja “Eesti keel ja kultuurimälu II”.

Sõnaraamadutüüst tei kokkuvõtte **Laande Alli**

Kodukotus kutsup siu

Täembe kirjute mia mulgi keelen ja sedä nii äste, ku ma mõista. Ja päämiselt asjust, mes mul süäme pääl om – kige rohkemb keele ja omailma kokkukudamisest ja kodukotussest. Kas kiil muudap inimise mõttit ja ku muudap, sis kas om sii ka vastus küsimüsele: “Mesperäst om vaja murden üldse kõnelde ja sedä edesi anda, ku mailman mitte midägi tetäsäänse keelege ei ole?”

Tuu viimäne küsimüs om miul selgeste meelen, ku viienden lassin miul summagi sedä vastikut kiilt õppi es miildi. Nu miikeräst? Kos mia sedä tarviteme nakka? Ei ole mitte kedägi, kes kõneles sedä uulitse pääl! Ja kurvastusege pia ma peri oleme ka prilla – sel loril om tõsi taga. A tol aal es mõista ma, et sii tulep miul kasus, om nigu esivärki ehe, ilukorm või telegrahv esivanembidege. Näütüses mesperäst om setude tõiste jaos nii uviteve

või saarlase oma õ-ge? Ek om vastus jälle peidun nende keelen ja kultuurin, tõmmap nigu tuli paladen kärbläsi. Silmä akkap, et kige uhkembe om oma latre löüdnü, olgu sii sös Peipsi sibuletii, Mulgi must kuub ja korp, võrukeste lemmiktäht “õ” ja muu kodine. A miandse pildi tuleve pähä, ku kõnele ariligust arjulasest, järvalasest, läänlasest?

Ku üitskõrd Tartu koolitunin sai murden jutustet, vahtsive lassivelle ja sösare kik, suu valla. Na es tää, et miis, kes nii ria siin kirja panep, om ju Mulgimaalt peri. Kússeve suurte silmege: “Kudas sia nõnna kõneleme õpsit?” Ja ku peris aus olla, sis egä mia kah ei tää. Nii Tarvastu kooli viienden lassin tettü väriraamadu ja tüüvihu om ammu unetet ja sääll ollu tarkus takutes minnu. Inimestege murdekeelen kõnelde kuigipallu ei saa – mede kodun mulgikiilset juttu ei kuule, sest ei ole kõnelejit. Kúsümüs jääp – kust sis sii kiil

tulli? Ma pia tunnisteme, et tegeliguld üits nänn miul om, kes mõistap ja jutustep segämurden, aga kelle kodukotus om Tartun. Sääll sii peni maetu om.

Selle jutuge me jõvvame täadmise manu, et kiil läep edesi iki vanavanembidelt ja vanembidelt. Raamadutarkus avitep kah, a pallu pallu vähemb. (Ei ole ju ilmaasjate kah sõnaden “emäkiil” ja “esämaa” säetu paika, kudas sii tarkus edesi läep. Üits armastus emäliini ja tõine esäliini pidi.) Mia usu, et sääne järg om palludel noordel, kes viimäte om nänni man kiilt kullenu ja õpnu, a ei ole kedägi, kellege kõnelde ja linnan kaove viimätsegi sõna ärä. Ku lugu om sedäsi, sis pane mia nüid ette, et oma kodukotusse avalikun ruumin ja tõiste murdekeele mõistjidege võis kasvõi egäl puul tarvitete murdekiilt. Tõnissoni Jaan edend ju samamuudu kirjakeele tarvitemist Tartun, ku päämiselt kõneldi sääll sakste kiilt. Eesti kirjakiil om küll põhja-eesi kiil,

a ku aalugu oles tõistmuudu käänäku tennu, kõneles me näütüses rannarahva kiilt või oopis sedä sama mulgi kiilt ning juttu tiis tolle põhja-eesi keele kangusest. (1739. aastepiible põhja-eesi kiilde ümmer panemine jätt' lõune-eesi keele varju, a setude keele oid alla päämiselt õigeusu kirje. Aiteh, Helle Anton Thor!)

Üten murdekeelege muutuve ka regilaulu, muistendi, kõnekäanu ja kik muu iidne selgembes ja mede prillatse keelevara jõukus kasvap. A ku varem kodukihelkonnann toimunu, keeletäädus, kultuur ei uvite, sös võis mõtelde selle pääle, et sii, et nõnda tilliksel maal om nii pallu kiili, om suur rikkus. Ja sii rikkus massap meile tulevigun kigi iilkõnelde asje päält kasu. Öimuvulle Venemaal piave oma õiguste iist sõdime. Näütüses eesti kirjakeele kauge murde muudu vadja kiil om ämārikku ääbumen ja nätä, kudas viimätse rasset tüüd tennu rauga nõnna tuttave sõnadege oma eluaast

Liiberi Robin. Pilt: Vunder Kersti

selläteve, panep enge valuteme.

Ku pallu sia, ää lugeje, ende esiesäde kodukotussest tää, taadi või nänni lugudest miilde olet jätnu? (Linnan pesitsejil om kindalste koskil mujal õimlasi ja sugulisi.) Kas sia üldse ende kodukiilt kõnelet? Sest nigu kuldse sõna kindlelt selläteve: “Ku sia sedä ei tii, sös kes viil?”

Liiberi Robin,
Tartu Jaan Poska Gümnaasiumi
11. lass

Uhke kasuk annap lämmit ja näitap rikkust

Külmäl aal olli vanast lam-
banahkne kasuk väärt
ihukate. Kasukit om tettu mi-
tut muudu, a üits uhkembit
neist om ilurihme ja võreli-
dege ehit Paistu naistekasuk,
mida saive omale lubade ri-
kaste talude pernaise.

Sellest uhkest ihukattest täap
piaaigu kikke kasukumeister
Uusi Made (pildi pääl), kes sai
minevaaste Eesti Rahva Muu-
seumi puult Il-
mari Mannineni
stipendiumi, et
Villändi kultuuri-
akadeemian
oma magistre-
tüüs vällä anda
Paistu naistekasuku tegemise
õpetus, mille abige saas uvilise
meistre käe all omale kasuku
valmis tetä.

“Mia valisi oma magistre-
tüüs just Paistu kasuku, sest
neid om viil muuseumiden ole-
men, pääle selle päeväpildi, tää-
dust jakkup. Päälegi om tal väige
uhke kaunistuse ja tulep tarvite
keerulisi tüüvõttit. Ku joba sii
tüü ette võtta, sis om ju mõist-
lik uuri just siast. Peräst om
kergemb selle järgi lihtsambide
kasukide tegemist kah õpete,”
könel Uus.

Meister sellät, et pikk-kuub
ja kasuk tetäs üsna üttemuudu
löikege nii Mulgimaal ku mu-
jal. Ku üits neist olemen om,
saap selle järgi kah tõise valmis
tetä. “Paistun ja Tarvastun ollive
naistel siandse uhke kasuku ja
sääll ollive ju kuvve kah uhkes-
te ehit. Karksi ja Alliste kandin
es ole pikk-kuvve nii uhke ja
arvate võip, et kasuku kah es

ole. Sääll kandist peri kasukit
ei ole enämb üttegi alle. Kasu-
ku ja kuvve löige olli üle Mul-
gimaa enämb-vähemb ütēsugu-
ne: pikk, sirge, vana mooduge.
Keskkoha päält ollive kasuku
ölma kate tillikse nõöbige kokku
tõmmat. Nii nõöbi ollive tinast
või punatsest nahast, vastusses
olli nahast punut aas. Alt- ja
ülevestpuult olli kasuk iist valla,
et sõle ja ehte vällä paistas, sin-
na käis suurrätt või söba pääle.
Püstine rae olli ehit tõist värvi
nahage või põimetisege. Alt pi-
dive põlle pitsi ja kõrdi viir iki
vällä paistma. Vahet saap kasu-
kidel tetä iluduse järgi. Paistun
ja Tarvastun om na väige uhkes-
te ehit, mujal siandsit ei ole.”

Võreli, narma ja karusnaha

Ehtes om näituses võreli – pik-
kest naharibadest õmmeldu
keeru. “Ku Paistun ollive na väi-
ge uhke, sis näituses Elme kasu-
kul pallalt puulkaarekse. Külge
pääl om ollu naharibadest põi-
metise. Nii akassive kandle alt
pääle, puusa pääl ollive esierä-
nis uhke ja lätsive alla lõhikuni
vällä, sääll ollive jälle keeru. Ku
Elme ja Tänassilma kasukul om
nii põimetise katest naharibast,
sis Paistul om neid rohkemb ja
riba om laia. Viil om Paistu kasu-
kidel nätä nahast narmit. Mõ-
nel om pikä punatse naharibade
ilu peräst sissipoole jäet. Pu-
natse ribade, mes jooseve õlast
käisse otsani, om jäet pikembes
ja ots om sis narmastes lõigat.
Käisse om lakage – sii tähendep,
et käisse ots ei ole ümärrik, vaid
käesellä pääle jääp kolmnuka
muudu või piklik lapak, mes

oiap käe lämnen. Sedäsi om
käsi sõrmeotseni lämi, a peo-
pesä om vaba.”

Nii kaunistuse om küll ilusa
vaadete, a Uus kinnit, et egä neid
pallalt uhkuse peräst es tetä. Na-
haribade om puuse pääl, lõhi-
kide veeren, õlgu pääl ja mujal
selleperäst, et ku õmmelus om
üle tettu nahkrihmage, sis ta ei
rebene egä ei kulu nallalt.

Veerden ollive uhkidel kasu-
kidel mõne tõise looma nahast
(unt, peni, tõhk, orav, rebäne
vms) puhuribade. Siandse karu-
snaha ollive kaala ümmer,
käiste otsen, all veeren. Nii ol-
live muduki ilusa, a avitive kah
parembini lämmit oida, es lase
tuult sissi, lambanahk om roh-
kemb kohmak.

Mulgi naistekasuku jaos ku-
lus 8-10 lambanahka. Käiste
jos valiti õhembe ja pehmembe
ek noorembe lamba naha, sellä
ja alumise tüki jaos kõvembe
ja sikkembe naha. Pihaosa pidi
oleme pikembe village ku mu-
jalt. Üte kasuku jaos läits vaja
erisugutsit nahku. Kaunistuste
jaos olli vaja punast, pruuni ja
musta nahka, sinna kulus viil
1-2 nahka.

Kasuk all, kuub pääl

Ku kik sii ilu ja uhkus käis nais-
tekasuku manu, miandse ollive
sis meeste kasuku? “Mulgi
meestekasuk olli enämb-vä-
hemb siandesama nagu mujal
Eestin. Kasuk läits alt laiembes,
külle pääl olliv tasku, ölm käis
tõisest üle. Kurguaugust olli ka-
suk kinni, külle pääl nõöbi. Pal-
lalt veerden ollive tumest nahas
kaunistuse, neid tõist värvi nah-
ku osteti poodist või laada päält,

Meestekasuku ollive üle Eesti enämb-vähemb ütēsugutse ja ulka liht-
sambe ku naiste oma.
Pilt: Viljandi Muuseum

nii ollive kalli.

Meeste rahvarõvakasuk es
ole nõnda suur ku tulup (kutsut
ka saanikasuk, oorikasuk, söi-
dukasuk), millege sõideti pikkä
maad rii või saani pääl. Tulup
olli maani, siist pikä karvage,
kõrge raage nõnda et pää jäi
sissi – jusku autu kere, mes pidi
inimest külmä iist oidma,” üteli
kasukumeister.

Nüidisel aal võetes kasuku
vällä sis, ku om paks lumi ja
köva külmäraadi, a vanast panti
kasuk selgä kohe, ku ilmä kül-
mäs lätsive ja pikk-kuvvege vilu
akas. Uus sellät, et külmäge sai
kah mitu kuube ja mitu kõr-
ti kõrrage ütstõise pääle pan-
na, egälütel ju kasukut es olegi.
A kasuk annap iki parembini
lämmit. “Meestel käis ariliguld
pikk-kuub kasuku pääle, palla
kasukuge es minda linna egä
kirikuse. Kuub pidi nõnda suur
oleme, et kasuk alla mahus.
Kuna Mulgi kuub om must ja
kasuk ariliguld ele, sis pelläti,
et kuub määrip kasuku ärä ja
selleperäst käis kuvve ja kasu-
ku vahele viil üits kuvve löikege
linane ürp ek pikksärk. Nahku
pargiti vanast rüäjahu apatise
või maarjajääge, a siande nahk
pelläs niisket, kisk kõvas. Kuub
pidi kaitse pääl oleme. Ku vanu
päeväpilte vaadete, sis om nätä,
et meestel om iki kuub kasuku
pääl, a naistel ei ole – mudu ei
oles ju sii uhkete ehit kasuk
vällä paistan. Muduki võis sõidu
aal naistel kah midägi villast ka-
suku pääl olla. Päälegi olli sel aal
meestel pallu rohkemb kodust
vällä käimist ku naistel.

19. aastesaa lõpun ja 20. ü-
rjätusen tetti siandsit palitu muu-
du kasukit, millel olli nahk all ja
rõovas pääl, nii ollive joba linna
mooduge kasuku.”

Nõnda nagu uhke kuvve,
ollive kah ilusa kasuku tettu iki
pidurõovas. Nii tetti veimeva-
ka jaos, pruudirõovas ja kodust
vällä käimise jaos. A ku na joba
kulunu ollive, panti na kodun
selgä ja käitaves rõovas tetti uus.
Samasugutse kasukuge käiti nii
laudan ku kirikun, a sii es ole
kindlaste üits ja sama rõovas.
Rikkamben Mulgi peren võis
inimesel olla mitu kasukut, a
mõnel es ole üttegi. Võis ka olla
pere pääle üits uhkemb kasuk,
mida sis kõrdamüüdä tarvitedi.

19. aastesaa lõpuotsan tetti joba
egäpäevätses tarvitemises liht-
sambit puulkasukit.

Uhket ehit kasukut es
ole palludel ja sedä es mõis-
ta egäüits tetä kah. Neid teive
kasukumeistre, kelle manu sis
naha viiti või kes esi talusit pidi
käisive. Lihtsambit kasukit õm-
meldi küll kodun esi.

Mes kaunis, sii kallis

Ku inimesel om tettu omale val-
mis rahvarõova, sis ei passi Uusi
Made arust sinna suguki pääle
tõmmate poodist ostet joppi või
palitut – võis iki olla uhke kasuk.
A mes üits siande massap, ku sii
meistrel tetä lasta? Uus arvap
kulu kokku: “8-10 nahka lääp,
üits maalamba nahk massap 80-
100 eurut, pääle selle kauniste-
mise naha ek kokku iki 10. Nii
et nahku pääle kulup joba 1000.
Kasukunaha piave oleme puhta,
terve, äste pargit, ää om meriino
ja maalamaba naha. Lihalamba
naha saap odavembelt kätte, a
nii ei ole kasuku jaos nii ää. Ka-
suku tegemise pääle lääp ütēn
pruue ja materjaali valimise-
ge ümāriguld 200 tüütunni. Ku
massu manu arvame, tulep tun-
niinnas 20 eurut, tegemine om
sis 4000 ja kokku 5000. A egäl
meistrel om oma ind ja kik om
kokkulepmise asi. Selge om sii,
et ta om kindlaste kige kallimb
rahvarõova osa, sest nahk esi
om ju kallimb ku rõovas ja naha
õmlemine om kah väige rasse ja
võtt pallu aiga. Mida suuremb
kasuk, sedä rassemb sii tüü om,
pihtkasuku saap õlpsambini tet-
tu. Ja kik nii ilurihma ja võreli
võtave väige pallu aiga ja vaiva,
ilma nendete tulep kasuk kohe
viidendigu jagu odavemb.”

Kel tekkusi nüid kange taht-
mine sedä uhket ja kallist rõova-
tükki oma silmäge nätä, sis üits
Paistu naistekasuk om olemen
Tartun Eesti Rahva Muuseumin
(ERM), tõine om Villändi muu-
seumin, Tarvastust peri kasuk
om Eesti Vabaõhumuuseumin
ja üits siandesama, a täädmede
peritolu kasuk om viil ERMin.
Nii neli kasukut om kik kanges-
te üttemuudu. Ulka pilte Mulgi-
maa kasukidest levväp Jürgeni
Tiina raamatust “Mulgi rahva-
rõivad”.

Kasukutäädust uur
Ilves Kristi

Uhke Tarvastu naistekasuk.
Pilt: EVM E 257:17, Eesti
Vabaõhumuuseum SA

Elme kasukul ülearu uhkit kaunistusi ei ole.
Pilt: ERM A 509:2983, Eesti Rahva Muuseum

Võreli, puhuribade ja põimetis-
tege ehit Paistu kasuk.
Pilt: ERM A 102:32, Eesti Rahva
Muuseum

Elme ämāriguaa lugudest sai pildinäitus

Elme ämāriguaa lugude näitus om prilla Tartun, a varsti saap sedā Mulgimaal kah nätä. Pilt: Ilves Kristi

Jõulukuul tetti Tartu ülikooli Lõune-Eesti keele ja kultuuriuuringide keskuse iistvedämisege Tartun valla Rosenbergi Ülle pildinäitus «Elme ämāriguaa luu pilte pääl». Vaatemises om vällän 22 pilti.

Sii om joba tõine välläpanek Tarvastu Muuseumi Sõprade Seltsi puult vällä antave viieosalise raamatusarja «Ämāriguaa luu» piltest. Sarjan om ilmunu joba Tarvastu ja Paistu raamat, a Elme raamat, mille pilte nüid nätä saap, om küll rükivalmis, a oodap viil välländmist.

Näitus om ülikooli endise keemiaoone (aadress Jakobi 2) nellände kõrā kalidori pääl valla 11. märtsini. Peräst sedā tulep välläpanek

Mulgimaale ja kik uvilise saave sedā Tarvastu raamatukogu kaudu oma kanti kah kutsu.

Elme kandist peri kunsnigu Rosenbergi Ülle jaos om sii kolmas näitus. Ta om joonistenu pildi mulgi aabitsese ja nellā «Ämāriguaa luu» raamatu jaos, neist kaits om rükit ja kaits rükivalmis. Kunsti om Rosenberg õpnu pallalt latsepõlven Villändin Elle Käosaare käe all. A joonistenu om ta eluāig.

Välläpaneku sääd kokku Tartu Ülikooli Lõuna-Eesti keele- ja kultuuriuuringide keskus. Näituse tegemise man olli abis kultuuriministeerium Mulgimaa perimuskultuuri toetusmeetmege.

Ilves Kristi

Murdekeele mõistmise saap rahvaloendusel kirja panna

Kuni 22. jaanuarini 2022 kom valla suur Eesti rahva e-loendus. Üits küsimus om sääl siikõrd murdekeele mõistmise kohta.

Selle jaos tulep minna veebilehe www.rahvaloendus.ee pääle ja ennest sissi logide. Vastate saave kik vähembelt 15-aastese Eesti inimese (laste iist saave vastate nende vanembe), kutset

ei pia uutma ja aiga võtap sii pallalt mõne minuti. Emäkeeles tulep esmalt valide eesti kiil. Sõs küsites “Kas oskate mõnda kohalikku keelekuju, murret või murrakut?” Ku vastate selle pääle jah, sõs saap Mulgi murde või mõne muu Eesti murde ärä märki.

Võimalus oma murdekeele mõistmisest tääda anda om tõist kõrda aaluun. 2011. aastē rahva-

loendusel küsiti sedā kah ja sõs panni ennest kirja ligi 10 000 mulgi keele mõistjet. Nüid om tähtis tääda saia, kas ja kudas sii nummer muutunu om.

Kik mulgi ja mulke sõbra, kes mulgi kiilt mõistave, olge ää ja pange ennest kindlaste kirja, sest sõs tääve murdeurje ja edendeje, miande seis meil oma keelege om!

YM

Nalla kah

“Mes sa tiit?”
“Õnne otsi.”
“Külmākapist?”
“No kunnigil piap ta ju om-meti oleme.”

Pernaine küälilistele: “Kas te akkade joba mineme? Prilla tuiskap ju irmsaste. Äkki jääde ütē medege õhtusüüki süü-mä?”

“A mes teil täembe õhtus om?”

“Eilāne supp.”

“Egā sii tuisk nüid nii irmus kah ei ole...”

“Kas sia olet löoke või üü-kull?”

“Mia ole karu.”

“Mes sii tähendes?”

“Sa kae miut üles aade, ku ma maga, sis saat tääda!”

Mustla-Suistle buss jõvvp Soele. Säält tulep pääle ilus nuur naesterahvas.

Üits vanemb ärrā uurip temā käest kohe: “Kas sia olet Soe tüdruk?”

Neiu vastap: “Ei, mia ole tullikum!”

Miis poodin: “Kas teil om suuske ja suusasaapit nummer 53 jalale?”

Kaupmiis: “Mes nummer?”

Miis: “53.”

Kaupmiis: “A mesjaos teil neid suuske viil vaja om?”

Esā vaatep Juku päevikut ja sisistep kurjalt: “Siaste innete iist tules küll naha pääle anda!”

“Just! Tule, esā, ma näütā siule, kunkottal miu kuulmeister eläp!”

Lätsäle

Külmā antu imekott

Sannamihel võtap külm kardule ärä, mihel om sūā täüs, läöp kirvege mõtsa külmā ärä tapma.

Mõtsan tulep talle abemik vanamiis vastu ja küsüp: “Mes sa otsit?”

“Mia otsi külmā, ta võtt mu kardule ärä.”

Vanamiis omgi Külm esi, ütlep: “Ärä pahande, mu poiisi teive sedā, ku ma esi kodust ärä olli. Ma anna siule koti, sii tasup su vaeva. Ku midāgi tahat, ütle “Kott valla!”. Ku küll saap, ütle “Kott kinni!””

Miis näitāp kotti kodun naisele, esi ütlep: “Kott valla!”

Kotist tulep egātsugust süüki ja na sööve kõtu täüs. Sis ütlevē: “Kott kinni!” Söögi kaove ärä.

Peremiis kuulep sannamihe imekotist, läöp ja küsüp selle omale, lubap aaste jagu villā vastu anda. Sannamiis ei tihka vastu akate ja annapki koti ärä.

Ku sannamihel vili otsa saap, ei julge ta kotti tagasi küsüde. Lääp mõtsa ulkma.

Jälle tulep talle Külm vastu ja küsüp: “Mes sul nüid ädā om?”

“Peremiis võtt koti ärä, süvā ei ole ja ei julge küsüme kah minna.”

Külm ütlep: “Mia anna sulle suurembe ja ilusambe koti. Kõnele sellest peremihele, ta vahetep sis selle vana koti vastu tagasi.”

Sannamiis saapki sedāsi vana koti tagasi. Peremihe tütrele tuleve kosja. Peremiis tuup sis uvve koti keset lauda ja ütlep: “Kott valla!”

Kik oodave, mes imet nüid sünnüp. A kotist kargave vällā kaigastege poiisi ja akkave peremiist nüpeldeme. Küälise jooseve mineme. Viimāte, ku peremiis om joba küländ malka saanu, ütlep ta “Kott kinni!” ja kaikamihe kaove kotti tagasi.

Peremiis viskap koti mineme ja ei imuste enāmb sannamihe vara.

Eesti rahvajutt

Mulgi kiil: Ilves Kristi

Ruute sissi om ärä paetet 12 tääda-tuntu inimest, kes om peri Alliste kihelkonnast:

Friedrich Karl AKEL, Pent NURMEKUND, Uno LÖHMUS, Karl August HINDREY, Lauri MÄLKSOO, Mati LAUR, Jaan RANNAP, Silvi VÄLJAL, Jaan RIET, Mats KISSA, Rita RAAVE, Arnold LUHAÄÄR

Otsi vällā! Loe edes- ja tagaspidi, alt üles, ülevest alla ja viltu kah!

G	O	M	K	I	S	S	A	J	Y
M	N	L	R	U	A	L	B	H	M
A	M	U	M	Y	V	Ä	P	N	Ü
K	B	H	R	Ö	H	A	M	T	O
E	Õ	A	I	M	N	D	I	O	L
L	E	Ä	Ü	N	E	R	S	M	T
Ö	V	Ä	A	E	D	K	D	Õ	E
B	A	R	G	Y	L	R	U	O	I
L	A	J	L	Ä	V	M	E	N	R
H	R	P	M	I	M	O	S	Y	D

Sääjä sõna õigeste rivvi, sis saat ütē vanasõna.

PIKÄLINE VÄSÜP ÄKILINE VASTU ÄRÄ PIAP.

Mulgi Kultuuri Instituudi välläanne Üitsainus Mulgimaa

Aalehe välländmist toeteve Eesti Ravakultuuri Keskuse Mulgimaa perimuskultuuri toetamise abinõu, Tõrva, Mulgi ja Viljandi vald.

Toimetus:

e-post: kristi@mulgimaa.ee

post: Mulgi Kultuuri Instituut, Leerimaja,

Kulla küla, Mulgi vald, 69509 Viljandimaa

toimendei: Kristi Ilves, tel 5344 8176

Toimendusel om voli kirjatükke parande ja lühembes tetä.

Võistlusi on korraldatud ja küllalt ekstreemsetes tingimustes.

Gunnar Palumets on tööline kalaentusiast.

Uno Malleusele oli 2020 vägev rekordaasta.

Klubi põhikirjaliseks eesmärgiks on veemajanduslase puhke-, turismi-, hobi- ja sporditegevuse arendamine, looduskeskkonna ja selle mitmekesisuse säilitamine, keskkonnasäästliku mõtteviisi propageerimine, aga ka klubi tegutsemispiirkonnas harrastusliku kalapüügi arendamine. MTÜ on kalameestele kindel seljatagune nii võistlustel osalemise organiseerimisel kui juriidilistes küsimustes.

Tõrva Kalameeste Klubisse kuulub hetkel 20 liiget ning liitumas on veel 10. Kuulumisel ei ole vanuselist ega ka soolist piirangut. Kõik soovijad võetakse vastu. Klubi tegevuse toetuseks on kehtestatud liikmemaks aasta kohta (25 eurot) ning klubisse astumise tasu (30 eurot). Nende vahenditega toetatakse klubilist tegevust, panustatakse auhinnafondidesse ning käiakse võistlustel.

2022. aastaks on klubil suured plaanid. Nimelt plaanib MTÜ Tõrva Kalameeste Klubi panna rõhku noorte klubi tegevusse kaasamisele, korraldada noortele väljaõpet, korraldada suvised spordivõistlusi ning kutsuda klubisse külla Vladislav Koržets ning Joel Ostrat, et õppida kala veelgi paremini toidulaual serveerima.

„Selleks, et kalapüügi alustada, on tarvis kellegi tuge ning õpetusi. Kuidas teha sõlmi ja mismoodi ennast ilmastikukindlalt riietada,“ selgitab Palumets ning kutsub üles julgesti oma sooviavalduse Tõrva Kalameeste Klubi liitumiseks saatma e-maili aadressile torvakalamees@gmail.com.

Kalakohad Tõrva vallas

Ega kalamehed naljalt oma parimaid kohti teistele ei reeda, veel vähem näitavad kätte kohti, kus kala ikka ja jälle võtab. Ometi saab kalameeste foorumitest, kirjandusest ning teadlaste kontrollpüükidest aeg-ajalt infot selle kohta, kuidas siinkandis ka kalavõtt on.

Tõrva vallas on 62 järve ning usun, et keegi ei pahanda, et ka killukest Võrtsjärvest ka justkui endi omaks peame. Kuulub ju näiteks Võrtsjärve suurim saar Pähksaar Tõrva valla territooriumile. Kalameeste jaoks ongi loomulikult number üks Võrtsjärv ning järve suubuv Väike Emajõgi. Seal on piisavalt kala kõigi harrastuskalameeste jaoks ja suuremate järvede ning vooluveekogude kala peetakse enamasti ka maitselt paremaks ja omadustelt kvaliteetsemaks kui mõne väikse metsajärve oma.

Väike Emajõgi on kalameestele sobiv peajasjalikult Hummulist kuni Võrtsjärveni välja koos oma põnevate soppidega, millest mõnedki täitsa väikse paisjärve mõõdu välja annavad. Ka liigid on nii jões kui järves peamiselt samad. Kusjuures näiteks angerjapüüdjatele pole paremat paika, kui on Võrtsjärv. Lisaks on arvestatavas koguses ka latikat, koha ja haugi.

Väiksematest veekogudest pidavat osavamad püüdjad

saama Kadajärvel kenasti linaskit ja suurt roosärge. Koorküla järvestik paistab aga silma oma sügavuse poolest. Eestis kolmandal kohal sügavuselt olev Udsu (30,25 meetrit) ja Koorküla Valgjärv (26,5) peidavad enda sügavustes ahvenat ja särge. Kusjuures viimases on tabatud päris suuri ahvenapätse. Virtsjärv ehk rahvasuus Väike Võrtsjärv, millest saab alguse ka Jõku jõgi, on kirjanduses teada kui hea latikajärv, kus ka ahvenapüüdjad ei tohiks tühjade kätega jääda. Laanemetsa järvel arvukaim kalaliik on koger ja ahven, aga lisaks on saadud linaskit, haugi ja roosärge

Ja ega Tõrva linnaski asuvad järved pole tühjad nagu kaevud. Nii Riiska kui Vanamõisa on üle kümne meetri sügavad ning seal elab mitmeid Eestis enimlevinuid kalu, nagu näiteks särge, ahven ja haug. Kusjuures Riiska järvest on püütud mitmelgi korral väga suuri karpkalu ja latikaid ning ka Vanamõisast on saanud kobedat latikat ning linaskit.

Aga üks osav kalamees sikutab õigel ajal ja õige ilmaga kõikidest veekogudest midagi välja - lihtsalt mõnes kohas kulub selleks veidi vähem aega. Ja ole sa kui hea tahes, nulli peale jäämine pole mingi patt - ka kala peab saama vahel võidurõõmu maitsta.

LUGUSID TÕRVAST JA KALADEST

Leotajad saavad karistada

1934. aasta 13. septembri Postimees

Linaleotamine surmab kalad. Linu ei saa kusagile likku viia, sest leotised on kuivad. On hakatud selleks kasutama järvi ja jõgesid. Nimetatud kohtades leotamine on aga surmav kaladele ja vähidele, mispärast leotamine nendes kohtades on karistatav. Viimastel päevadel on Tõrva politsei koostanud ligi 30 protokollit leotajatele. Iseäranis rohkesti leidis omavoli pruukijaid Helme jões, kus hapnemalainud vee tõttu ronid jões välja vähid.

Tõrvas pandi järvedele keelud

1935. aasta 3. juuni Postimees

Kalad kaitse alla. Tõrva kalameeste selts "Kalastaja" on pannud kalapüügi keelu alla kohaliku Riiska ja Vanamõisa järved. Nimetatud järvedest võib õngitseda ainult sellekohasel seltsi loal.

Haruldaset hea forelli jaoks

1935. aasta 26. juuli Postimees

Tõrvas hakatakse kalu kasvatama. Neil päevil käis Tõrvas kalakasvatuse eriteadlane hr Kodres, siinse õngitsejate seltsi "Kalastaja" kutsel, tutvumas kohal kalastamise tingimustega siinsetes jõgedes-järvedes, millest Õhne jões ja Helme ning Tikste ojaes leiti olevat haruldaset head võimalused forelli ehk hörnase kasvatamiseks. Kahjulikud leiti olevat vaid linnas Õhnesse voolavad roiskveed ja lauavabrikute saepuru ning Helme piimaühisuse meiereist Tikste oja juhitud solk, milliste kõrvaldamist loodetakse aga sellekohaste sundmääruste abil. Linna järvedes on soodne võimalus kasvatada haugi, karpe ja kohasid.

Räimed aiamaale

1937. aasta 19. novembri Postimees

Haisev räimelaadung Tõrvas. Kolmapäevasel Tõrva turul viibis räimedega Pärnu kalakaupmees Eduard Vuht. Kuna räimed haisesid ja olid toiduksõlbmatud, politsei võttis nad oma korraldusse, mattes 30 kg räimelaadungi politsei aiamaale mulda. Räimekaupmees ise võeti vastutusele.

Siin ei ole kala!

1939. aasta 3. aprilli Postimees

Tõrva "Kalastaja" ilma kaladeta. Tõrva kalasportlaste ühingu "Kalastaja" kalastamispiirkonda kuulus seni terve hulk Tõrva ja ümbruse veekogusid. Uue kalandusseaduse alusel on aga "Kalastaja" jäänud täiesti ilma kaladeta ja ta liikmetel pole püügiõigust isegi linnavalitsusele kuuluvates linna vetes, kui mitte linn üldiselt ei kuuluta oma veekogusid püügiwabadeks.

Kalastajad on nuhtluseks

1939. aasta 4. aprilli Postimees

Pole moodustatud veel ühtki kalastuspiirkonda. Ehkki uus kalandusseadus on maksev juba mõnda kuud, pole moodustatud Tõrva politseikomisariaadi piirkonnas veel ühtki kalastuspiirkonda. On olnud juttu küll mõne suurema kalastuspiirkonna moodustamisest, kuid esialgselt vastavad katsed on jäänud tagajärjetuks - seda suure osas kaldaomanike vastuseisu tõttu, kelle veekogude ääres asuvatele heinamaadele ja põldudele kalastajad on olnud seni suvekuudel tõeliseks "egiptuse nuhtluseks".

Kala on tagasi!

1939. aasta 7. juuni Postimees

Õhnesse sigineb jälle kalu. Mõni aasta tagasi jäi Õhne jõgi Tõrva linna ja ta lähema ümbruse piirides täiesti kalavaeseks, kuna koha peal õitses tugevasti röövpüük. Selle aja vältel, mil Õhne viimasel ajal lubatav ainult õngepüügiks, on hakanud jões signinema jälle kalad ning õngemeestelgi on rohkem kalaõnne.

Võidujooks silkudele

1940. aasta 15. juuni Postimees

Silkudele püsib endiselt elav nõudmine. Tõrva turul püsib silkudele endiselt elav nõudmine, mistõttu silguhinnad ka seisavad endisel kõrgusel. Veoaudega ei suudeta turupäevadeks kohale transporteerida nii suurel arvul silkusid, kui võrd suures ulatuses on nõudmist nende järele.

RAAMATUKOGUDE AASTA PAKUB NII LUGEJATELE KUI KA RAAMATUKOGUDELE

Egon Ilisson

Raamatukogud on miski, mida sageli võetakse iseenesestmõistetavana. Me kõik oleme harjunud, et nad lihtsalt on olemas. Ometi on väärt raamatukogude taga palju tööd ning kulturseid inimesi.

Seega on väga tänuväärne, et 2022 on raamatukogude teema-aasta, mis toob raamatukogud oma murede ja rõõmudega avaliku tähelepanu keskmesse ning võimaldab ühiskondlikul ja kogukondlikul tasandil mõtestada lahti nende rolli. Möödunud aastal külastas vähemalt 15-aastastest Eesti elanikest raamatukogusid umbes kolmandik ehk raamatukogud puudutavad väga suurt osa ühiskonnas. Aga see number võiks olla oluliselt suurem

Et teema-aasta tähistamine vastaks raamatukogude soovidele, oli esimene samm raamatukogude ootuste kaardistamine. Ideekorjete, koosolekute, mõttelagude ja arutelude tulemusel kujunesid põhiteemad, millele teema-aasta peaks keskenduma.

Raamatukogude teema-aasta jaotub nelja ossa: jaanuar – märts keskendub raamatukogule kui kogukonnakeskusele; aprill – juuni võtab raamatukogu fookusesse kui kirjandus- ja kultuurikeskuse; juuli – august on teemaks raamatukogu ratastel ja september – detsember mängime mõttega, milline võiks olla tuleviku raamatukogu.

Raamatukogu – kogukonnakeskus

Esimesel kolmel kuul on fookus raamatukogul kui kogukonnakeskusele. Raamatukogu on kui kogukonna kokkutooja ja liikmetele lähedal seisja ning üks viimaseist demokraatlikest avalikest ruumidest. Raamatukogu on kohaks, kus kogukonna liikmed saavad koguneda, arutleda ja oma asju ajada, lastest vanemaelisteni. Kokku on pandud pilootprojekt, millega pakkuda Eesti raamatukogude töötajatele rohkem tuge ja teadmisi, kuidas kogukonnakesksemaks saada, kuidas kaasata kogukonda ja kaasa aidata Eesti ühiskonna valupunktide lahendamisele. Ühtlasi on oluline suurendada raamatukogude endi olulisust ja nähtavust kogukondades.

Raamatukogu kirjandus- ja kultuurikeskuse pakkujana

Aprillist juunini keskendutakse raamatukogule kui kirjandus- ja kultuurikeskusele. Raamatukogudel on täiesti asendamatu roll kirjanduse hoiustamisel ja tutvustamisel,

nii laste, noorte kui ka täiskasvanute lugemishuvi tekitamisel ja suunamisel. Need tagavad ligipääsu ammendamatu kultuurivarale ja seda täiesti tasuta. Seal toimuvad kirjanduslikud kohtumised, põnevad näitused, raamatulaadad ja konverentsid – kõigele sellele tuleb veelgi enam tähelepanu tömmata.

Raamatukogu väljaspool raamatukogu

Suvekuudel (juulis ja augustis) on rõhk sellel, mida raamatukogud saavad pakkuda oma tavapärasest ruumidest väljaspool. Raamatukogud linnatänavatel ja rannas, raamatukogubussid ja -rongid, osalemine festivalidel ning muudel suvistel üritustel.

Tuleviku raamatukogu

Teema-aasta viimased neli kuud on pühendatud tuleviku raamatukogule. Tänapäeva infoühiskonnas on raamatukogude roll muutumas. Klassikaliste lugemissaalidele ja laenutusteenustele on lisandunud nende digitaalsed variandid. Samal ajal suureneb vajadus hoolitseda inimeste infotarbimispädevuse eest. Asendamatuks on muutunud raamatukogu kui abistaja roll kodanike suhtlemisel e-riigiga. Teema võimaldab aga ühtlasi rääkida nii e-raamatutest kui ka näiteks sellest, kuidas erinevaid andmebaase oma igapäevaelus kasutada. Raamatukogu kui haridus- ja infokeskus, raamatukogude roll rohepöördes – selle teemaploki eesmärk võiks laiemalt olla ühise arusaama loomine ootustest 21. sajandi raamatukogudele.

ELMAR ORAV, HUMMULI RAAMATUKOGU JUHTAJA

Hummuli raamatukogus luges 2021. aastal 295 inimest, nendest 46 last. Laenutati üle 8000 eksemplari raamatuid, ajakirju ja ajalehti.

Kõige loetavamad raamatud olid:

1. Andrus Kivirähk "Mälestused"
2. Märt Treier "Eluolulised lood"
3. Märt Treier "Hommikujutud varajasele ärkajale"

Hummuli raamatukogus oli möödunud aasta väga tööine, aga kindlasti mõjutas kultuuritööd koroonaga. Paljude asutuste üritused jäid ära, aga raamatukogu on alati lahti olnud. Mulle on aasta eriti tähelepanuväärne olnud sellepärast, et ilmus minu uus raamat "Mälestuste mail". Põhiliselt sellepärast kutsuti mind lugejatega kohtuma Valga Keskraamatukokku, Tsiguliina ja Kaagjärvele. Kohtumine paljude lugejatega, keda ma isegi ei tundnud, andis ellu sära ja tegutsemislusti.

Olen üle 53 aasta tegelnud Hummuli kodulooga, mis on ilmunud minu mälestusteraamatutena ilukirjanduslikus laadis. Ka praegu, peale viimase raamatu ilmumist, olen "sahtlisse" kirjutanud 15 lugu - jätkan samas vaimus.

Vaimustusega meenutan Valga Keskraamatukogu poolt organiseeritud aastalõpuseminari Kaagjärve lossis. See toimus ometi kõikidega koos ja andis nii palju tarkust!

Raamatukogus tuleb peale raamatute tegelda ka mitmete muude asjadega. Üle kolmekümne korra on minu poole pöördunud sooviga välja printida vaksineerimistöend ja olen abistanud interneti kaudu korrastada dokumente.

Raamatukoguaasta puhul on Hummulil juba jaanuaris välja pandud kaks suurt näitust: "Oskar Lutsu 135. sünniaastapäevaks" ja "Mu kallid Mulgimaa sõnas ja pildis". Korraldame fotonäituse endistest Hummuli kooli õpilastest ja õpetajatest. 1922. aasta 17. veebruaril moodustati Soel asuvas Hummuli neljaklassilises koolis (varasem Soe kõrts) raamatukogu selts Edu. Tekkisid laulukoor, näitering, tuletõrjering, muusika- ja spordiring. Ehitati pitsimaja ehk hilisem rahvamaja. 100 aastat tagasi sai kultuuri- ja hariduselu Hummulis hoo sisse.

Tahame raamatukogu 100. sünnipäeva tähistada ühiselt koos kultuuri- ja haridushuvilistega.

Aasta jooksul kohtume mõne tuntud kirjaniku ja muu ala inimesega. Siinkohal annavad abistava käe kultuurielu entusiastid Anne Jaakson ja Endla Miske.

RAAMATUKOGUDE LAHTIOLEKU AJAD:

Tõrva Linnaraamatukogu

01. septembrist kuni 31. maini:
T-N 12.00 - 18.00, R 10.00 - 17.00
L 9.00 - 14.00

suletud pühapäeval ja esmaspäeval ning kuu viimasel tööpäeval.

01. juunist kuni 31. augustini:
E-K 12.00 - 18.00, N 9.00 - 15.00
R 9.00 - 14.00

suletud laupäeval ja pühapäeval ning kuu viimasel tööpäeval.

Tõrva Lasteraamatukogu

ajutiselt K kell 12.00-16.00

Taagepera raamatukogu lahtiolekuajad:

E, T, N, R 11.00-17.00, K 13.00-19.00

Helme Raamatukogu

T-R 11.00-18.00

Hummuli Raamatukogu

E-R 13.00-19.00

Riidaja Raamatukogu

T ja R 12.00-18.00, K 9.00-18.00,
L 9.00-15.00

Tõrva Gümnaasiumi Raamatukogu

Tavalise õppetööga koolipäevadel 8.00-16.00

Lühendatud tundidega koolipäevadel 8.00-13.00
Koolivaheajal tööpäeviti 9.00-13.00

RUBEN VELIZE NÄITUS ALAL

Taagepera raamatukogus (Alal) on avatud 31. jaanuarini Ruber Velize näitus "Something more to look at".

Veliz õppis Kuubal maalikunsti, skulptuuri, gravüüri, anatoomilise ja kunstilise joonistamise erialal. Ta tuli Eestisse Kuuba muusikalise rühma lauljana ja elab nüüd Tallinnas, pühendades oma elu kunstile — maalikunstile ja muusikale.

KEN HAAVELI NÄITUS LINNARAAMATUKOGUS

28. jaanuarini saab Tõrva Linnaraamatukogus tutvuda Ken Haaveli sümboolse näitusega "Surreal World".

Näitusel on võimalik tutvuda 12 fotomanipulatsiooni tehnikas loodud tööga. Fotomanipulatsioon kujutab endast erinevate fotode kokku segamist, luues sümboolseid visuaale. Kunstnik Ken Haavel on sündinud ja kasvanud Viljandis. Peale gümnaasiumi lõpetamist õppis ta Kuussaare ametikoolis teabegraafikuks ning praegu elab ja tegutseb Tallinnas. Huvilistel on võimalus kõigi töödega tutvuda Instagramis @kenhaavel.

TÕRVA LINNARAAMATUKOGU JA HELME RAAMATUKOGU JUHATAJA KAIRI MÜRSEPP

Luban, et ka raamatukogude aastal oleme endiselt inimeste jaoks olemas. Just sellisena, nagu nad meid näha tahavad. Lugejad kujundavad raamatukogu oma soovide ja ootustega. Meie teenused ja üritused püüavad vahel seda soovide ringi avardada, kuid sõelale jääb see, mida lugeja on nõus vastu võtma. Tõrva ja Ritsu kogukonnad on erinevad. Tõrva Linnaraamatukogu pakub oma lugejatele muuhulgas paindlikku raamatute tagastamise ja kättesaamise võimalust – selleks on meil tagastuskast ja pakiautomaadi põhimõttel töötav raamatukapp. Meie lugemissaalis käib koos väga vahva mulgi keele ring, mis ootab alati uusi liitujaid. Alanud aastaks on ka mõtteid, kuidas viia raamatud raamatukogu seinte vahelt välja, inimestele lähemale. Helme Raamatukogu, mis tegutseb edukalt koos Ritsu külaseltsi ja Ritsu noortetoaga, jätkab põnevate ürituste ja koolituste korraldamist, mis alati arvukat osavõttu on leidnud. Jälgige meie tegemisi valla kodulehel ja sotsiaalmeediast!

RIIDAJA RAAMATUKOGU JUHATAJA ANNE PAI

Riidaja raamatukogu läheb raamatukogude aastale vastu suure rõõmu ja väikese ootusärevusega.

Meil lugejate hulk eelnevatel aastatel pole märkimisväärselt vähenenud ning raamatute laenutuste arv on isegi tõusuteel. Samuti raamatukogudevaheliste laenutuste arv.

Eelmise aasta loetuimad raamatud olid: N.May „Väike nurgapood“, M.C.Beaton „Ninaka neiu surm“ ja A.Cleevis „Kulutuli“. Eesti autoritest: „Elu eesliinil“ (E.Selirand), „Lihtsad inimesed“ (M.Ernits) ning „Unustamatu Ööbiku villa“ (A.Jõe). Lasteraamatutest olid populaarseimad soovitusliku kirjanduse teosed: E. Bornhöhe „Tasuja“, E. Niidu „Suur maalritöö“ ja noorsooraamatutest K.M.McManuse „Üks meist on järgmine“.

Spetsiaalseid raamatukogude aasta üritusi tuleb seoses üleriigilise tähistamisega. Riidaja raamatukogul on lootust saada üheks mõisaraamatukoguks, kus peatub raamatukogubuss oma ringreisil.

Plaanis on jätkuvalt osaleda Tõrva valla kodukohvikute päeval kirjandusliku kohvikuga Krüsanteem, mis on pühendatud Leebikus sündinud poeedi ja ühiskonnategelase Henrik Visnapuu mälestusele.

Kindlasti paneme peatselt pead kokku Tõrva valla raamatukogude töötajatega, et ühiselt kavandada, kuidas raamatukogude aastal üldsusele oma tööd paremini tutvustada ning lugejaid meeldivalt üllatada. Tore oleks ellu viia mõned ideed, mis on mitu aastat kavas olnud. Näiteks võiks valla juhtivspetsialistid võtta vastu raamatukogude väljakutse osaleda töövarjupäeval, et saaksid aimu, milles raamatukogude töö seisneb. Ja muidugi loodame, et sel aastal koidab päev, millal hakatakse maksma töötasu, mida riik juba üle viie aasta soovitanud. Parafraaseerides üht tuntud rahvusvahelist ütlust: „A Happy Librarian - a Happy Community!“

SILVA SCHÜTZ SIIRDUS PENSIONILE

30. detsembril oli viimane tööpäev Tõrva Lasteraamatukogu pikaajal juhatajal Silva Schützil! Teenekas raamatukogu juhataja saab minna auga välja teenitud pensionipõlve nautima. Ja auga tööpoolest, sest Silva on lasteraamatukogus töötanud suisa 50 aastat, neist 30 aastat Tõrva linna ja nüüdse valla all.

Silvat käisid viimase tööpäeva puhul mees pidamas Tõrva vallavanem Maido Ruusmann, abivallavanem Helen Elias ja Lauri Drubinš. Mõnusaid puhkusepäevi täis armastatuid tegevusi! Tõrva Lasteraamatukogu hakkab alates jaanurist olema ajutiselt avatud kolmapäeviti kell 12.00-16.00. Lasteraamatukogust laenutatuid raamatuid saab tagastada ka Tõrva Linnaraamatukokku.

TAAGEPERA RAAMATUKOGU JUHATAJA ERJA LIIVSON

Et nähtused ja asjad meie ümber muutuvad, on täiesti loomulik. Pole ka raamatukogud sellest puutumata. Eesti on ju e-riik ning pidevalt on tulnud uusi e-lahendusi, ka raamatukogude töös. Tänapäevased tehnilised vahendid võimaldavad inimestel paindlikumalt oma aega planeerida ja toimetusi teha.

Raamatukogu on selleks sobiv paik: on olemas tehnilised vahendid ja kui vaja ka abistav raamatukoguhoidja. Praegune digiajastu paneb raamatukoguhoidjale omad nõudmised- kirjaoskusepädevus, keeltepädevus, digipädevus, kodanikupädevus, kultuuriteadlikkus jne.

Taagepera raamatukogu asub Ala külas Ala Põhikooliga ühes majas. Raamatukogus töötades on minu jaoks kõige olulisem see, et tunnetan iga päev oma vajalikkust. Raamatukogu toimib info- ja külakeskusena, kus inimesed on harjunud käima ja oma küsimustele ning probleemidele lahendusi ja abi saama. Selleks on

vajadus raamatukoguhoidjal end pidevalt uuendustega kursis viia ja koolitada. Rõõm muidugi on see, et üha enam pööratakse raamatukogu poole koostöö tegemiseks. Aitame rahvaloendusel, Covid 19 tõendite printimisel, elektrikallinemisega seoses avalduste esitamisel, lehte kuulutuste panekul jne. Läänud aastal oli meil lugejaid 265, neist lapsi 62. Laenutusi üle 10000, sellest perioodikat veidi üle 3000 ja raamatuid 7012, ilukirjandust 4472. Registreerisin 20 uut lugejat, kes varem Taagepera raamatukogu polnud käinud.

Aasta jooksul sai raamatukogu juurde 1567 uut raamatut. Piisavalt on raamatukogus olemas perioodikat, mida käiakse lugemas kohapeal. Külastusi on raamatukogus keskmiselt päevas 25. Toimib väga hästi RVL (raamatukogudevaheline laenutus). Olen teistele raamatukogudele aasta jooksul laenutanud 73, teistest kogudest enda lugejatele 60 raamatut.

Raamatukoguga koos on ruumid

Ala Päevakeskusel ja koostöös teeme üritusi. Aasta avati Ala Põhikoolis ettelugemisega Piret Raua raamatust "Tobias ja teine teine B". Raamatukogus loome ette Mudlumi "Mitte ainult minu tädi Ella".

Raamatukogu korraldab ka näitusi ja välajapanekuid kirjanike juubelite puhul, nagu näiteks Oskar Luts, Henno Käo - igal kuul oleme mõne näituse korraldanud.

Tähistame rahvakalendri tähtpäevi, Veebruaris on küünlapäeva üritus korallküünalde töötoaga. Võimalusel kutsume kirjanikke külarahva ja lastega kohtuma. Viimati käis külas Kristina Ruder.

2021. aasta loetavamad kirjanikud olid: Leelo Kassikapp, Heli Künnapas, Marje Ernits, Eha Veem, Vahur Afanasjev, Marek Kahro. Väliskirjanikest Barbara Cartland, Camilla Läckberg, Delia Owens, Jørn Lier Horst. Raamatutest "Ka vanad naised armuvad.", "Leskede klubi", "Kus laulavad langustid".

TÕRVA GÜMNAASIUMI RAAMATUKOGU JUHATAJA SILVAR LELLE

Tõrva Gümnaasiumi raamatukogu roll Tõrva vallas on suhteliselt eriline, raamatukogul on võimalus teenindada poolt tuhandet õpilast ja õpetajat Tõrva Gümnaasiumis. Kooliraamatukogu aruande aasta algab koos kooli algusega 1. septembril, selleks ajaks on juba kõikidele õpilastele välja laenutatud vajalikud õpikud eelolevaks õppeaastaks. Kui rahvaraamatukogus laenutatakse ilukirjanduslikud raamatud lugejatele kolmeks nädalaks, siis kooliraamatukogus laenutatakse õpilasele vajalikud õpikud üheksaks kuuks. Niisiis augusti lõpul teeme kooli raamatukogus ühe nädala jooksul üle nelja tuhande laenutuse, mis kevadel tagastakse. Siis tuleb õpikud üle vaadata, et neid võiks sügisel jällegi uutele õpilastele välja

laenutada. Palju jahmerdamist on kadunud ja rikutud õpikutega, kooli kodukorra järgi laseme kadunud õpikud asendada uutega.

Kindlasti tekib lugejal küsimus, et mida teeb raamatukoguhoidja kooli raamatukogus ülejäänud ajal? Tegemisi jätkub ja väga palju aega kulub õppekirjanduse tellimuse koostamise peale. Õppekirjanduse tellimuse koostamisel peab arvestama raha hulka, õpetajate soove ning peab tagama sujuva õppetöö kulgemise. Alates uuest aastast hakkavad laekuma uued õpikud ja töövihikud ning väga palju aega kulub uute õpikute arvelevõtmisele.

Õpilased laenutavad kooliraamatukogust soovituslikku ilukirjandust ning aastate jooksul on kooli raamatukogusse komplekteeritud väga

heal taseme ja sisuga ilukirjanduslik kogu - väga harva pean õpilase soovitusliku raamatu puudumise pärast minema saatma. Tegelen regulaarselt ilukirjandusliku kogu täiendamisega.

Kooliraamatukogu ruumides viiakse läbi raamatukogutunde. Raamatukogus on viis arvutikohta, õpilased saavad raamatukogus veeta aega vabade tundide ajal ning pärast tunde. Teenindame ja nõustame ka õppetööga tegelevaid täiskasvanuid.

Kooliraamatukogus algas 6. jaanuaril „Nukitsa“ konkurss, sellel konkursil saab valida viimase kahe aasta jooksul ilmunud enam meeldinud eesti kirjanike ja kunstnike kirjutatud ja illustreeritud laste- ja noorteraamatuid.

TÕRVA-HELME CUP TULEB TAAS

Tõrva Helme Cupi korraldamist alustati 2014. aastal eesmärgiga populariseerida kohalikku jalgpalli. Sellises formaadis jalgpalliturniir oli Tõrvas esmakordne, kuid kohe algusest peale sooviti Tõrva-Helme Cupist teha iga-aastane traditsioon. Seda kinnitab veel ka omapärane Tõrva-Helme Cupi rändkarikas, mis jääb kaunistama võitja võistkonna auhinnariiulit kuni järgmise aasta turniirini. Lisaks medalitele, karikatele ja erinevatele auhindadele on võitja võistkond ära teeninud tasuta osavõtu järgmisel turniiril. Võib öelda, et konkreetse turniiri traditsioon on Tõrva Jalgpallklubil ka väga hästi õnnestunud.

Tõrva-Helme Cup turniir on meelitanud igal aastal Ritsu spordibaasi võistleva erinevaid võistkondi üle Eesti. Turniiri tase on aasta-aastalt üha tugevam ja ka osalejate ning publiku arv on kasvavas trendis. Võib kindlalt väita, et Tõrva Jalgpallklubi poolt korraldatavat turniiri külastab igal korral üle saja inimese. Mis kõige olulisem, turniiril osalenud inimeste tagasiside on

TÕRVA JK VÕIDUTSES OTEPÄÄL

2. jaanuaril toimusid Otepää valla lahtised meistrivõistlused futsalis (saaljalgpall), kus osales 8 meeskonda. Turniiri parimaks ja ühtlasi Otepää meistriks tuli Tõrva Jalgpallklubi.

Poolfinaalis alistas Tõrva meeskond kohaliku FCO Kaituliiklased võistkonna 4:3. Ka finaali osutus väga tasavägiseks ja vastaseks olnud Otepää HullLaPremiga otsustati mäng vaid ühe väravaga. Alois Tapfer teenis penalti, mille ta ise ka realiseeris, ning 1:0 võit kuulus Tõrvale. Kulmedalid said Tõrva meestele kaela ja preemiaks said nad kohe peale turniiri minna nautima Ugandi Resto poolt valmistatud maitsvaid pitsasid ja jooke.

Võistkonda kuulusid: Kalmar Laas, Alois Tapfer (K), Mairo Mägi, Marten Orav, Markus Malm, Edvin Tapfer, Enri Udras, Aron Mardim, Tarmo Ranne, Kevin Ken Vahtra (VV).

olnud ääretult positiivne. Seda turniiri on kirjeldatud kui suurepäraselt ajaviidet. Võistkonnad, kes on sellel turniiril võidutsevad, on öelnud, et võitmiseks on tulnud anda endast maksimum ja midagi ei ole tulnud kergelt.

Turniirid on olnud väga tasavägised ja võitluslikud. Paljud osalejad on kiitnud ka meie kohalikku Ritsu saali, mis tekitab nendes retrohõngulise tunde. Eestis on väga vähe saale, mis on säilitanud oma algse olemuse. Tõrva Helme Cup ühendab tõeliselt

jalgpallihuvilisi inimesi. Tekivad uued tutvussidemed ja aeg on näidanud, et sellest turniirist räägitakse veel nädalaid peale selle toimumist. Sel aastal toimub **Tõrva-Helme Cup 2022 23. jaanuaril algusega kell 10.00.**

VALGAMAA ÕPETAJAD SAAVAD END TASUTA VORMIS HOIDA

Teve Rajamets

Alates möödunud aasta novembri lõpust on olnud Valgamaa Tervist Edendavate koolide ja lasteasutuste eestvedamisel õpetajatel võimalus osaleda treeneri juhendamisel veebitreeningutes.

Valgamaa õpetajatele selline võimalus pakuti ning sellest on tulnud ka kinni haaranud. Eelmise aasta lõpus algas õpetajatel 10-nädalane väljakutse, mille käigus iga nädala esmaspäeval saadeti asutuse meiliaadressile link videoga, kus treener Kädi Aldošin näitas ette harjutused, mida seejärel soovijad omale sobival ajal ja kohas järele said teha.

Tõrva Gümnaasiumis võttis väljakutse vastu kooli psühholoog Maarja Seemen, kelle arvates on selline võimalus suurepärase ja väga vajalik. Ta leiab, et eriti sobiv on see variant õpetajatele, kelle tööpäevad on pikad, sageli tehakse tööd ka kodus ja raske on leida aega, millal trenni minna. "Mina olen selles mõttes pisut paremas seisus, sest tööd enamasti koju kaasa ei võta. Trenni eelistan aga kodus teha. Mulle meeldib, kui saan ise valida aja ja koha. Lisaks kodus üksinda trenni tehes võistlen ma ainult iseendaga," lisab Seemen. Videote kohta lisab Seemen, et enamasti on need olnud HIIT-stiilis, mis on üsna intensiivne ja nõuab päris

suurt pingutust. Tema sõnul on aga hea see, et treener Kädi annab ka variatsioonid ja igaüks saab nii valida trenni intensiivsust.

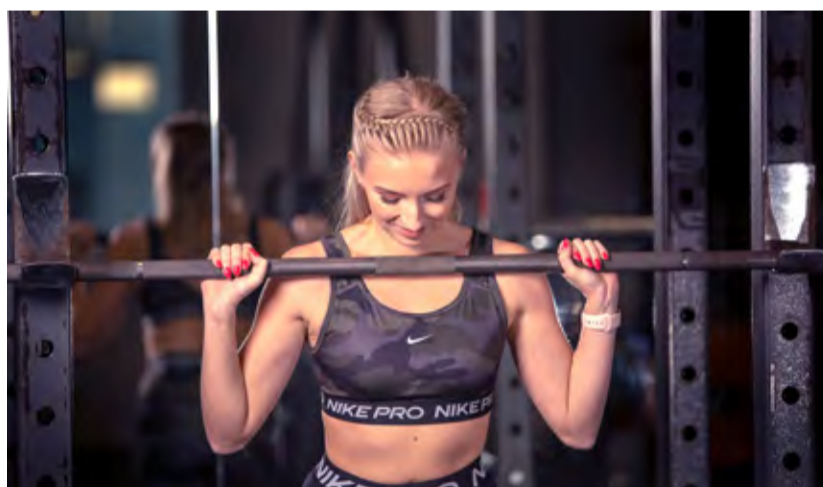
Intensiivsust saab valida

Treener, kes õpetajatele videod kokku on pannud, on Kädi Aldošin. Naine töötab nii personaal- kui ka rühmatreenerina ning otsus taoline treeningväljakutse loomine vastu võtta tuli talle kergelt. "Kuna olen varasemalt ka õpetajatele rühmatreeninguid andnud, siis enam-vähem juba teadsin, milliseid treeningstiile ja võimalusi õpetajatele pakkuda. Jah, sihtrühm on küll suur, kuid arvan, et treeningute erinevusega said palju õpetajad siiski oma trenni tehtud. Trennides on alati nii, et kõik tahavad teha 100% kaasa, kuid on täiesti okei, kui teha sama trenni läbi aeglasemas tempos või siis mõni harjutus teha alternatiivina," räägib Aldošin julgustavalt.

Tema sõnul oli natukene keeruline filmida trenne rühmale, keda reaalselt ei näe. "Üksinda treeninguid filmides mõtlesin tihti, et tahaks olla selle seltskonna ees, oleks palju lähedam ja lõbusam," lisab ta.

Alustada ettevaatlikult

Trenne tegid kaasa ka Valgas töötavad tõrvakad nii Kasekese kui ka Walko

lasteaiast. Walkos liikumisõpetajana töötav Heleri Rebane tõdes, et ta väga naudib pakutud võimalust, sest eelistabki pigem kodus ja värskes õhus trennimist ning selline variant sobitub hästi tema üheks treeningu- osaks. Rebane sõnul on hea see, et igaüks saab enesetunde järgi valida sobiva intensiivsuse treeningul. Samas mõnab ta, et antud viisil trennimise puhul peaksid algajad olema tasakaalukad, sest pole kõrval treenerit, kes juhendaks ja korrigeeriks asendeid. "Vales asendis harjutusi tehes võib põhjustada tõsisemaid vigastusi. Aga igal juhul soovitatakse kõigil antud võimalusest kinni haarata ja julgustan teisi kodus trennima. Lisaks füüsilisele koormusele hoiab trennimeele meele erksana ja parandab heaolutunnet," räägib Rebane.

Huvilisi oodatakse juurde

Lasteaed Kasekese direktori Maila Rajametsa sõnul võttis tema maja kollektiiv trennid vastu positiivse meelestatusega ning trenni tehti isegi lasteaias saalis koos. "Väga teretulnud idee oli teha treeningkava just (TEL) õpetajatele- haridustöötajatele. Alati ka see kohustab, kui tead, et see on just sinu jaoks tehtud," räägib ta.

Sama lasteaias õppejuhi Maarja Viksi sõnul on kava intensiivne, kus kogu keha saab vajalikku koormust. Trennijärgne hea enesetunne annab tema sõnul motivatsiooni jätkata ja teha kindlasti kõik kavad läbi.

Ka Kasekese majandusjuhatajal Jane Zuppuril on trennide kohta öelda vaid head. "Super on see, et

TANTSUGA TALVE

21. detsembril võtsime traditsiooniliselt vastu talve Tõrva Keskväljakul tantsides. Tantsuringis olid nii väikesed kui suured tantsusõbrad. Kell 17.59 algas talv hooga "Talvepolka" saatel.

Tantsijate rõõmuks jõudis kohale ka jõuluvana, kes osalejatega koos tantsu keerutas ning lõpuks tänas väikese kommikotiga kõiki osalejaid: lasteaiast Tõrvalill, Lys naisrühma, tantsustuudio Lys lapsi, naisrühma Liisud ja segarahvatantsurühma Jandali esindajaid.

saame trenni teha koos teistega töö juures. Kui vahel kohe üldse ei viitsi, siis tuleb teine ning julgustab ja motiveerib trenni tegema," lausub ta.

Kõik trennitegijad ütlevad kui ühest suust, et on tänulikud võimaluse eest ning suure tõenäosusega kasutavad videoid võimalusel ka edaspidi.

SPORDIAASTA OLI PIIRANGUTE KIUSTE TEGUS

Tagasivaates spordiaastale 2021 võiks ju arvata, et sportida tuli rohkem omal käel, sest viirus tegi korrekture võistlusspordis omajagu. Tegi küll, aga vaatamata sellele, jõuti pandeemia leevenemise ajal kasutada ära kõik võimalused.

Hoopis ilmataat tegi korrekture

Spordiaasta 2021 algas traditsiooniliselt aasta esimesel päeval toimuva uusaasta matkaga. Kuna aasta algus rõõmustas heade talveilmadega, siis jaanuaris alanud suusaseriaal sai toimuma täies mahus. Kahjuks jäi jäiste rajaolude tõttu pidamata öine suusatamine ning lumepuudusel Härma suusamaraton. Esmakordselt leidis kasutust Tõrva enda noorte algatusel ehitatud hokiväljak. Hokiklubi Tõrva Neanderthalsi eestvedamisel loodud väljaku puhul on meeldiv tõdeda, et kohalikud ka ise heakorda hoidsid ning enne kvaliteetse jää valmimist seda proovima ei tõtanud. KEEKi hokiväljakul peeti maha nii mõnigi hasartne hokimäng ning väga populaarseks sai see laste seas.

Talvematkadel sai nii matkata kui ka suusakilomeetreid koguda. Veebruaris algas kuueetapiline talvesari discgolfis.

Mitmeid suuri tunnustusi

Veebruaris tunnustati 2020. aasta tulemusliku spordiaasta eest mitmeid tõrvakaid: Kultuuripärl preemia sai Romet Kivi, lootustandva noore preemia Maiko Tamm, treeneri aastapremia Viljo Grauding ning aastapremiad erinevates kategooriates Bianka Uhtjärv, Romet Kivi, Katre Marit Liiv, Piret Granovskaja, Janar Kadak ja Maiko Tamm.

Kevadele mindi vastu matkasarjaga

Fotod: Ülav Neumann

valla viies erinevas paigas: sõnu sai otsida Tõrva ja Hummuli Terviserajal, Ritsus, Riidajas ning Taageperas. Tõrvas avati uudne MOBO rada, mis tutvustab Riiska järve ümbrust läbi orienteerumise ja nutirakenduse. Mais toimus 38. Hummuli pargijooks, kus selgitati ka maakonna maastikujoosku meistrid. Terve kuu väldanud rattamatkadel sai tutvuda Tõrva valla kaunite vaadete ja eriliste objektidega - Eesti ainsa mausoleumiga, Riidaja mõisa kabeliga, erilise Holdre lossi ning põnevate Koorküla koobastega. Maist septembrini toimus Viraaž heiteseriaal, mis on eriline seetõttu, et Pokardi heitestaadionil saavad kokku nii alles alustavad noorsportlased kui ka veteranid, kel jagub sportlikku energiat vaatamata vanusele. Mõõtu võetakse odaviskes ning ketta-, vasara- ja raskusheites.

Petanki mängisid vabariigi parimad

Kevadest sügiseni vältas Tõrva Tervisejooksusari. Sel aastal sai liikumissüritus omale uue toetaja - Chaga OÜ. Terviseraja erinevatel tõesudel toimus neli märkejooksu võistlust, kus põnevust lisas eriline võimsusevalem - alati ei olnud kiireim võimsaima tulemuse saaja.

Suvel aga algas tõeline spordipidu! Tõrva Petanque Klubi eestvedamisel said teoks Tõrva Cup 2021, Eesti Klubide Karikas ja Valgamaa meistrivõistlused Tõrva gümnaasiumi juurde rajatud väljakutel.

Koostöös Tõrva valla spordiklubidega said uue väljanägemise mitmed valla spordiobjektid.

Suurejoonelise etendusega avati Tõrva linna sünnipäeval, 2. juulil ainulaadse vabaõhuetendusega „Näkki nägid?“ kauaoodatud Tõrva Veemõnula.

Samuti toimus suvel kümnes Tantsumäe mägede jooks, mis on oma põneva maastikuga olnud läbi aastate jooksusõpradele väljakutseks.

Suvised Rannavolle etapid nii täiskasvanutele kui ka lastele korraldas Tõrva Võrkpalliklubi Riiska väljakutel. Klubi eestvedamisel kerkis Riiska väljakute kõrvale kauaoodatud varjualune. Püstitamisel löid kaasa klubi liikmed ning see soetati Tõrva valla kaasava eelarve rahastusel, lisapanuse andsid ka Heategevusjooksul osalenud.

Traditsioonid ja rohkelt osalejaid

Tehnikasportlased hoidsid kogu hooaja vältel fänne pinevuses. Saime põialt hoida nii Maiko Tammele kui Janar Kadakule. Autode öine orienteerumisevõistlus tutvustas põneval võistlusel Holdre-Koorküla piirkonda. Orienteerumisel tuli leida kaardi ja

legendi põhjal 80 kontrollpunkti. Esmakordselt jäi Avo Põldsalu mälestusvõistluse karikas Tõrva, sest võistluse võitis meeskond Satana Koirat.

Tõrva Discgolfiklubi viis kettagolfi võistlused nii Ala, Pikasilla, Hummuli kui ka Tõrva radadele, kokku peeti Tõrva nädalamänge 12 etappi. Tänu klubi aktiivsele tegevusele on võistlused tuntud ja hinnatud ning Tõrva radadele tullakse kaugemaltki.

Tenniseklubi eestvedamisel selgitati välja parimad Tõrva valla tennisemängijad.

Tõrva Tule-Päevade raames sai kaasa elada tuletõrjespordi võistlusel ja sportlikke elamusi said nii lapsed jooksurattasõidus, võrkpalli harrastajad ja kettagolfi huvilised, proovida sai sup-lauda joogatunnis ning polo-mängu Riiska järvel.

Toimus VII Tõrva RattaÕÖ, mis tõi öisele teekonnale enam kui 270 ratturit. Liikumissüritus sai äsja Eestimaa Spordiliidu Jõud tunnustuse kui aasta parim piirkondlik spordisündmus.

Staadioni avamine

Septembri alguses joosti 38. korda ümber Tõrva järvede. Pokardi heiteväljakul selgusid Tõrva valla meistrid heitealades.

SPORDIKAVA:

- 23.01 Tõrva Helme CUP 2022 saaljalgpalliturniir algusega 10.00.
- 30.01 Tõrva valla suusaseriaal 2022 IV etapp Härma suusaringil, start avatud 12-14.
- 6.02 Tõrva valla suusaseriaal 2022 V etapp Härma suusaringil, start avatud 12-14.
- 13.02 VI etapp samuti Härma suusaringil, start 12-14, viimane osavõistlus.
- Suusaseriaali täpsem info ja juhend valla kodulehel!
- 26.02 Ritsu Karikas võrkpallis Ritsu Spordibaasis.

Tõrva Puuetega Inimeste Liit korraldas sõpruskohtumise põnevas boccia mängus võistkondadele. Tõrva PIL kuulub Eesti Invaspordi Liitu ja ühtlasi ka Eesti Paraolümpia-komitee koosseisu. Boccia on kavas ka paraolümpiamängudel.

Eredalt jääb meelde 18. septembril Tõrva staadioni avamine. Spordipidu alustas traditsiooniline olümpialaste päev, kus lapsed said võistelda kolmevõistluses: jooksus, kaugushüppes ja palliviskes. Noortele jagasid õpetussõnu tippportlased ning olümpialased. Tõrva Vallavõim ning JK Tõrva võtsid mõõtu tulises jalkamatšis ning püstitati esimene staadionirekord.

Sügis jätkus sügismatkadega kaunil Tõrva Terviserajal. Raugematu hooga jätkusid ka kettagolfi harrastajate mõõduvõit, peeti Valgamaa MV Jaanikese ja Tõrva rajal ning Mulgimaa paarismeistri-võistlus Tõrva ja Mustla rajal.

Ujula avamisega täitsid lastega ujumise treeninggrupid, valla spordisaalides asusid aktiivselt sportima kergejõustiklased, jalg-, korv- ja võrkpallurid. Osaleda saab taekwondo, taipoksi, rühma- ja jõusaali treeningutel.

Oktoobrikuu lõpetas "Musta kassi

öösel ei näe" paarisorienteerumise võistlus, kus orienteerumishuvilised said end taas proovile panna õhtuhämaruses kontrollpunktide leidmisel.

Novembris toimusid tervisetunnid, kus liikumisharrastajad said vedruga käimiskeppide kaasabil uue liikumiskogemuse. Tänavune talv algas korraliku lumesajuga, mis võimaldas sujuvalt kepikõnnilt üle minna suusatamisele.

Detsembri alguses Tõrva gümnaasiumi spordisaalis peetud maakonna meistrivõistlustelt meeste võrkpallis võttis tiitli SK Tõrva Pall.

Veel enne aasta lõppu toimus Tour de Tõrva tervisejooks, kus tehti nii joostes kui kõndides tiir ümber Tõrva linna. Täname kõiki, kes korraldasid aasta jooksul erinevaid liikumis- ja tervisespordisüritusi, kõiki treenereid ja juhendajaid, kes sportimist innustavad ja edendavad. Aitäh meie valla ettevõtjatele, Tõrva Vallavalitsusele, kultuurkapitali Valgamaa ekspertgrupile, Valgamaa Spordiliidule, vabatahtlikele abilistele ja kõikidele kaasaaitajatele toetamast ning abistamast.

Soovime spordisõpradele häid tulemusi ja rekordeid, sportlikku õnne ning tugevat tervist. Head sportlikku 2022. aastat!

VANAMÕISA ELAMUPIIRKONNA DETAILPLANEERINGU AVALIKU VÄLJAPANEKU JA AVALIKU ARUTELU TULEMUSTE TEADE

Vanamõisa elamupiirkonna detailplaneeringu avalik väljapanek toimus 08.11.2021 – 08.12.2021. Avaliku väljapaneku kestel oli igal isikul õigus avaldada planeeringu kohta arvamust. Avaliku väljapaneku jooksul laekus kaks kirja, millega planeeringule märkusi, arvamusi ega ettepanekuid ei esitatud. Avaliku väljapaneku järgselt toimus 15.12.2021 Tõrva vallamajas detailplaneeringu avalik arutelu. Arutelu käigus tutvuti planeeringu lahendusega, ettepanekuid ega arvamusi ei esitatud.

Detailplaneeringu materjalidega on võimalik tutvuda Tõrva Vallavalitsuses (Kevade 1, Tõrva linn) ning valla veebilehel (<https://torva.kovtp.ee/>) koostamisel-olevad-detailplaneeringud).

OODATEKSE KANDIDAATE TEENETEMÄRKIDELE

Valgamaa Omavalitsuste Liit ootab ettepanekuid kandidaatide osas maakonna teenetemärkidele 31. jaanuariks 2022.

Valgamaal antakse sellel aastal juba kuuteistkümnendat korda välja maakonna teenetemärke. Traditsiooniliselt antakse aumärke Eesti Vabariigi aastapäeval. Tänavu tähistatakse Eesti Vabariigi 104. aastapäeva.

2021. aastal said Tõrva vallas Valgamaa Teenetemärgi Merike Ausmees ja Liia Kägu.

Valgamaa Vapimärk on maakonna kõrgeim autasu, mis antakse elutöö eest neile, kes oma töö ja tegevusega on kaasa aidanud maakonna arengule.

Valgamaa Teenetemärk on mõeldud neile, kes oma töö ja tegevusega on panustanud Valgamaa arengusse või kes on silma paistnud märkimisväärse, maakonna jaoks olulise teo või saavutusega.

Taotlusi ja ettepanekuid teenetemärkide andmiseks võivad esitada Valga maakonna vallavalitsused ja volikogud, Valgamaal tegutsevad juriidilised isikud, erakonnad, liidud, ühingud, seltsid, klubid ja eraisikud.

Taotlused ja ettepanekud palume esitada kirjalikult või elektrooniliselt Valgamaa Omavalitsuste Liidule (Kesk 11, 68203 Valga, e-post: valgamaa@valgamaa.ee) hiljemalt 31. jaanuariks 2022.

Vormid ja statuut leitavad Tõrva valla kodulehelt ja Valgamaa.ee lehelt.

Tiiu Loorman (keskel) ja Valgamaa kultuurkapitali ekspertid Jorma Riivald ja Kaja Sisask. Foto: Rain Aunapu

TIIU LOORMAN PÄLVIS ELUTÖÖPREEMIA

14. jaanuari õhtul toimus Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses tänuüritus „Valgamaa tänab 2021“, kus anti üle tunnustuspreemiaid, millest paljud jõudsid ka Tõrva valda.

Üks õhtu säravaimatest autasudest ehk Eesti Kultuurkapitali Valgamaa ekspertgrupi elutööpreemia pälvis Tiiu Loorman, kes on võrkpallielu edendamisele panustanud juba üle kolmekümne aasta. Ta on loonud ja hoidnud tegusana võrkpalliklubi, mis on süstinud elukestva spordipäikü paljudesse tõrvakatesse. Tiiu on treener suure algustähega ja tõeline spordientusiast, kes tuleb alati appi nii nõu kui jõuga.

Auhindu eripalgelisi

Valgamaa Noorsootöökeskuse Tankla tunnustustest jõudsid Tõrva

valda aasta noorsootöötaja ja aasta kogukonna noorsootöö käivitaja nimetused. Aasta noorsootöötajaks nimetati Taavi Kärt, Valgamaa aasta kogukonna noorsootöö käivitaja 2021 on Giia Timpson.

Valgamaa Spordiliidu auhindadest tuli Tõrva päris mitmeid. Valgamaa edukaim sporditüdruk U16 vanuseklassis on Bianca Uhtjärv, noormeeste U18 vanuseklassis Romet Kivi ja neidude U20 klassis Katre-Marit Liiv, Kõik nad treenivad spordiklubi Viraaž.

Valgamaa edukaim meessportlane senioride vanuseklassis on kergejõustiklane Rein Mikk, edukaim mees tehnikaspordis on bagikrossi sõitja Janar Kadak, edukaim noor tehnikaspordis on rallikrossi sõitja Maiko Tamm.

Valgamaa aasta tegu 2021 – Sipsiku Tarekese avamine!

Aasta teo tiitli pälvis ettevõtmine, mis tõi nii Tõrva valda kui kaugemale rohkelt elevust. Agrone gruppi kuuluv kohalik ettevõtte Hummulu Agro otsustas sel aastal teha Hummulu lasteaiale erilise kingituse ning kinkida neile maaeluteemalise õuesõppeklassi Sipsiku Tareke.

Aasta spordiüritus Tõrvas

Lisaks anti välja auhind Valgamaa multifunktsionaalne spordikeskus 2021, millega tunnustati Tõrva gümnaasiumi spordikompleksi. Eduka tegutsemise eest möödunud aastal tunnustas Eestimaa Spordiliit Jõud ka aasta spordiüritust – Tõrva RattaÕõd ning selle eestvedajat Tiina Neumannit.

TUNNUSTA SOTSIAALVALDKONDA PANUSTAJAJAID!

Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon (ESTA) algatas sotsiaaltöötajate päeva tähistamise traditsiooni Eestis 2007. aastal, et tutvustada inimestele sotsiaaltööd ja tunnustada sotsiaalvaldkonnas töötavaid tublisid inimesi.

Iga-aastane tunnustamise konkurss on hea võimalus tõsta esile oma piirkonna, valla või asutuse kõige tublimaid sotsiaalvaldkonna töötajaid ja valdkonda panustajaid, kes on oma pühendunud tegutsemisega muutnud inimeste ja kogukonna elu paremaks.

2022. aasta sotsiaalala töötajate konkursi viiakse läbi koostöös Sotsiaalministeeriumi, Eesti Tegevusjuhendajate Liidu, Eesti Asenduskodu Töötajate Liidu, Erihoolekandeteenuste Pakkujate Liidu ja Eesti Sotsiaaltöö Üliõpilaste Seltsiga.

Selle aasta sotsiaalala töötajate ja valdkonda panustajate konkurs on käivitatud ja kandidaatide esitamise tähtaeg on 4. veebruar 2022. Kandidaate saab esitada 11 kategoorias:

- elutöö tegija sotsiaalvaldkonnas;
- aasta sotsiaalvaldkonna asutus (sh hoolekandajuht);
- aasta sotsiaaltöötaja;
- aasta lastekaitsetöötaja;
- aasta hooldustöötaja;
- aasta tegevusjuhendaja;
- aasta tugiisik või isiklik abistaja;
- aasta noor sotsiaalvaldkonna uustulnuk;
- aasta vägivallaennetaja / vaimse tervise toetaja;
- aasta koostööpartner;
- aasta ESTA liige.

Kandidaatide esitamiseks palume tutvuda kandidaatide esitamise nõuete ja kriteeriumitega, täita kandidaadi esitamise vorm ning esitada see digiallkirjastatult. Kandidaadi esitamise vormid eri kategooriate järgi koos juhendmaterjalidega asuvad ESTA kodulehel www.eswa.ee/konkurss/.

Taotlused saata hiljemalt 4. veebruariks 2022 e-posti aadressile tunnustamine@eswa.ee. Lisainformatsioon telefonil 5343 7323 Marianne-Elisabeth Agu või e-posti aadressil tunnustamine@eswa.ee.

Sotsiaalala töötajate tunnustusüritus toimub rahvusvahelisel sotsiaaltöö päeval, 15. märtsil 2022 Jõhvi Kontserdimajas.

Valgamaal asuv puitliiste valmistav ettevõtte Combiwood OÜ otsib enda meeskonda:

PUIDUPINGI OPERAATOR MEHAANIK

Combiwood OÜ on eestimaisel kapitalil põhinev moodne puidutööstus, mille põhitegevus on värvitud puitliistude tootmine. Tõrva vallas asuvas kaasaegses tehases töötab üle 150 töötaja.

Ettevõtte pakub:

- väljaõpet kohapeal
- tasustamist tükitöö alusel
- tööd E-R kahes vahetuses (6:00-14:30 / 14:30-23:00)
- transpordi võimalust Valga linnast töökohale ja tagasi

Töökoht: Möldre küla, Tõrva vald, Valgamaa

Kandideerimiseks saada oma CV aadressile mikko@combiwood.ee. Lisainfo telefonil 5198 3360.

MÖÖDUNUD AASTA LEIUD JA SÜNDMUSED

2021. aasta tõi kaks pilkupüüdvat mälestuseset Helme kiriku seintele.

Ühe mälestuseseme saatsid meile Norra sõbrad Byneset' kogudusest kevadel. Mälestusesemeks on värske ja kaunis altarimaal. Altarimaalil on kujutatud Jeesust palvetamas Ketsemani aias suure neljapäeva hilisõhtul, enne suure reede kannatusteetele minekut. Aga sõprade sõnul jääb maal meenutama Erna ja Jarle Haugumit, kes on pidanud stiilset turismitalu Norras fjordi ääres. Kuigi nad oskasid vaid norra keelt, suutsid nad olla väga aktiivsed ja lahked meie külaskäike võõrustades. Saime nende kodus jagada toredat osadust oma reisigruppidega ning abielupaar ootas meid Bynesetis teisteski kohtades, samuti külastasid nad mitmel korral meie Helme kirikut. Paraku Erna Haugum väsis hiljutisel ajal ning leidis vaikse puhkepaiga Byneset' kirikuaias. Nii meenutame oma sõprussuhete algust, vaadates uut maali Helme kiriku peaukse kohal seinal otse altari vastas.

Aga 2021. aasta kevadel koos

maaliga saabus meile Norrast veel toole kiriku abiruumide sisustuseks ja saabus rohkesti riidepakke annetuse müügi korras pakkumiseks.

2021. aasta kevadel saime lisada kiriku seinale veel teisegi pildi. Selle pildi asukoht on kantsli juures. Tegu on erilise leiuga Viljandi jäätmejaamast, jäätmejaama töötaja oskas selle leiu anda Viljandis elava kirikuõpetaja Villu Jürjo kätte. Villu Jürjo sai leiust teha koopia ja kinkida selle koopia Helme kogudusele. Pildil on kujutatud projekt-eskiisi, mis valmis 14. detsembril 1896 vana kalendri järgi, uue kalendri järgi peaks see olema teisel jõulupühäl 26. detsembril. Ehk siis 105 aastat tagasi on valminud projekt-eskiis Helme kihelkonna Maarja kiriku torni konstrueerimiseks. See tähendab meie vana suure kiriku torni konstrueerimiseks. Projekt-eskiis on jäänud omal ajal ellu viimata, kuna meie ajaloolisel suurel kivikirikul püsis lihtne puidust torn kuni teise maailmasõjani, mil kirik 1944. aasta sügisel varemesse langes.

2021. aastal olid veel meeldejäätavateks sündmusteks Valga ja Viljandi praostkonna lastelaager Soontagal, kus osales Helme koguduse esindus; laulatus Riidaja Gerdruta

TEATED

- **HELME KIRIKUS** jumalateenistused iga pühapäev kell 11. Küünlapäev 30. jaanuaril. Nõukogu koosolek 13. veebruaril.
- Kirik avatud K ja N kl 10-13. Norra riie annetuse müük.
- **TAAGEPERA KIRIKUS** jumalateenistus 6. veebruaril kl 14, seejärel nõukogu koosolek.
- **TÕRVA MISJONIMAJAS** jumalateenistused pühapäeviti kell 15. Pühapäevakool kaks korda kuus. Palvused esmaspäeviti kl 11.

Kontaktandmed:

- EELK Helme Maarja kogudus arvo.lasting@eelk.ee; 5249654; 7633340
Swedbank a/a EE512200001120082428
- EELK Taagepera Jaani kogudus Swedbank a/a EE842200221013466795
- TÕRVA IMMAANUELI KOGUDUS isakodu1@gmail.com, 5663 3250
a/a EE841010202006874002

kirik-kabelis; Viljandi orelefestivali kontserdid Helme ja Taagepera kirikutes; ristimise- ja leeri-püha Taagepera kirikus; Taagepera kiriku esitlus ETV-s; jõuluõhtu

jumalateenistus, mida muusikaliselt kaunistasid Tõrva lauluseltsi naiskoor Maie Kala juhatusel, solistid Kalev Kriisa ja Kristjan Tamosiunas ning kandlemängija Gerda Lõokene.

KÜTTEKOLDED ja KORSTNAD KORDA!

Tellige varakult kütteseadmete puhastus ja remonttööd!

Valga Tuletõrjeühing

- Korstnapühkimisteenus tolmuiimejaga
- Pottsepatööd (korstnad, pliigid, ahjud jne)
- Kortermajade ventilatsioonisisu teemi puhastamine
- Tulekustutite ja suitsuandurite kontroll, hooldus, müük

Valga, Puiestee 2, E-8-17
Tel 5333 5233, 766 1009 ja 521 0357
valga.tuletõrje@gmail.com

EESTI MAAOKSJON

Korraldame oksjoneid metsale, raieõigusele ja põllumaale
www.eestimaaoksjon.ee
5099636

OSTAME METSAKINNISTUID, KASVAVA METSA RAIEÕIGUST, PÕLLUMAAD KOOS METSAGA

+372 515 6858
info@forestreserves.ee
www.maa.ee

01.02.2022 - 01.04.2022
HAJAASUSTUS PROGRAMMI
TAOTLUSVOOR

MIRIDON
veetööstusseadmed

Täpsem info hajaasustus programmi kohta kohalikust omavalitsusest!

www.miridon.ee | tel. +372 5066 775 või +372 7362 633
miridon@miridon.ee | Rehepapi tee 31, Kambja vald, Tartumaa

Vanametalli KOKKUOST
ALATI HEAD HINNAD
5198 1222
PETSERI 38A, VALGA
www.tolmets.ee

A-Ülevaatus
autoülevaatus.ee

UUS TEHNOÜLEVAATUS TÕRVAS Viljandi 30
Oled oodatud!

T-R 9.00-18.00 L 9.00-15.00 tel 5887 6897

Meie tunneme kohaliku kinnisvaraturgu ja oskame väärtustada sinu vara!

Arle Leht
hindaja, maakler
5559 5846
arle.leht@pindi.ee

Anna Prannitsuk
maakler
5694 9719
anna.prannitsuk@pindi.ee

Hans Heinjärvi
maakler
528 0812
hans.heinjarvi@pindi.ee

Juhtiv kinnisvarabüroo Eestis. Kogemust aastast 1995

THKK müüb

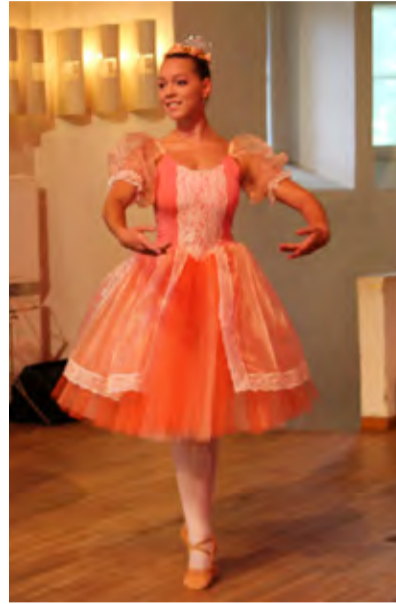
Lõhutud lepa küttepuid,
pikkustes 25 kuni 60 cm. Hind 38-41 €
Küttegaanul 6 mm 210€/alus
Koos transpordiga Tõrva linnas 215€/alus
Tel: 56 51820

KIRIK-KAMMERSAAL PAKUB KÕRGKULTUURI LÄBI AASTA

Aasta 2021 oli Tõrva Kirik-Kammersaali peremehe Ilmar Kõveriku jaoks tegus nagu iga teinegi. Kümned muusikalised üritused, näituste avamised või mälestusõhtud töid kaunisse ning hubasesse majja kultuurinimesi nii lavale kui publikusse Eesti eri paigust. Fotod: Ilmar Kõrverik

II advent. Esinesid Eideratas ja Jauram.

"JUURED-ballett, mu arm".
Meenutati baleriini Helmi Keermikku.

Juuniküüditamise mälestusüritus

"Augustikuine" kammerkoor Collegium Musicale & Erki Pärnoja.

"FA Schola" õhtumeditatsioon.

Tšellokvartett C-JAM.

Mulvide ALMANAKI nr 31 esitlus

Müsteerium "Püha Elisabeth". Lavastaja: Loone Ots. Foto: Arvo Lasting

"Kaunimad jõululaulud" Monika-Evelin Liiv & Dmitry Pavlov.

Reet Ohna - akvarellid & Eve Mahhov - raamatute illustatsioonid.

Mulgimaa segakoor. Dirigent: Kristjan Õmblus & solist Alen Veziko.

Tõrva ja Otepää muusikakoolide sõpruskontsert.